

INTERNATIONELLA HANDELSHÖGSKOLAN
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

Nya direktiv för små aktiebolag?

– ett ägarperspektiv

Ekonomie magisteruppsats inom Företagsekonomi

Författare: Anneli Eklund, Catarina Lax

Handledare: Fredrik Ljungdahl

Framläggningsdatum 2006-05-29

Jönköping Maj 2006

JÖNKÖPING INTERNATIONAL BUSINESS SCHOOL
Jönköping University

New directives for small private limited companies?

-an owner perspective

Master's thesis within Business Administration

Authors: Anneli Eklund, Catarina Lax

Tutor: Fredrik Ljungdahl

Jönköping May 2006

Magisteruppsats inom Företagsekonomi

Titel:	Nya direktiv för små aktiebolag? – ett ägarperspektiv
Författare:	Anneli Eklund, Catarina Lax
Handledare:	Fredrik Ljungdahl
Datum:	2006-05-29
Ämnesord	Revision, revisionsplikt, revisors oberoende, revisionsstandard

Sammanfattning

Bakgrund Av Sveriges idag 300 000 aktiebolag är 80-85 procent mikrobolag med färre än 10 anställda och mindre än 3 miljoner i omsättning. Mikrobolagen har därför stor betydelse för svenskt näringsliv och samhällets utveckling. Förutsättningarna för dessa bolags tillväxt och utveckling bör av denna anledning främjas, vilket kräver att regelverken är anpassade till deras villkor. Revisionsplikten för små aktiebolag är en av de regelförenklningar som diskuteras, där nyttan och kostnaden för revision står i fokus.

Syfte Syftet med uppsatsen är att beskriva hur ägarna till mikrobolag upplever revisionsplikten, hur de väljer att agera vid ett avskaffande, samt analysera bakomliggande orsaker.

Metod I denna uppsats används en kvantitativ metod då antal förekomster av visst agerande vill undersökas. Den empiriska studien är gjord i form av en webbenkät skickad till 200 mikrobolag i Jönköpings län.

Slutsatser Resultaten visar att ägarna till mikrobolag upplever att de har störst nytta av revision jämfört med övriga intressenter, dock anses även stat och kommun ha stor nytta av revision. Vidare framkom att de vanligaste argumenten för revision är att den ses som ett kvitto eller kvalitetsstämpel.

74 procent av ägarna uppger att de skulle fortsätta revideras om revisionsplikten avskaffades, detta då nyttan upplevs vara större än kostnaden. Dock anser 68 procent att revision bör vara efterfrågebaserad istället för tvingande.

Mikrobolagen upplever revisorns roll som övervägande granskande. Emellertid spelar även rådgivning en stor roll, då hela 89 procent av respondenterna anser att reglerna för mikrobolag är alltför komplexa och hjälp behövs från kompetent rådgivare.

Sannolikheten att mikrobolagen skulle vända sig till en redovisningsbyrå istället för revisionsbyrå om plikten avskaffas är enligt 44 procent stor eller mycket stor. 13 procent skulle inte alls kunna tänka sig ett byte.

Slutsatsen är att mikrobolagen upplever revision som positivt och att de skulle fortsätta revideras om plikten avskaffades, dock vill de flesta att revisionen ska vara frivillig och efterfrågebaserad, vilket för en del mikrobolag skulle innebära ett byte från att ha anlitat en revisionsbyrå för revisions- och rådgivningstjänster till att istället vända sig till en redovisningsbyrå.

Master's Thesis in Business Administration

Title:	New directives for small private limited companies? – an owner perspective
Author:	Anneli Eklund, Catarina Lax
Tutor:	Fredrik Ljungdahl
Date:	2006-05-29
Subject terms:	Audit, statutory audit, independent accountant, audit exemption

Abstract

Background Sweden has today 300 000 limited companies of which 80-85 percent are considered as micro companies with less than 10 employees and a yearly turnover not larger than 3 million SEK. The micro companies are therefore of great importance for Swedish business life and development of Swedish society. The requirements for these companies' growth and development should therefore be supported, which require that regulations are adapted to their conditions. Statutory audit for small private limited companies is one of the simplifications of regulations that is discussed, where the benefits and costs of audit are in focus.

Purpose The purpose of this thesis is to describe how owners of micro companies perceive statutory audit, to examine how they chose to act if it is abolished, and to analyze underlying causes.

Method In this thesis a quantitative method was used since the numbers of occurrences of certain actions were examined. The empirical study was constructed as a web based questionnaire sent to 200 micro companies in Jönköping County.

Conclusions The results show that owners of micro companies perceive greatest benefits from audit compared to other interested parties, however, the government and municipality also are considered as benefiting from audit. Further, the most common arguments pro audit are that audit is considered as a receipt or a quality guarantee. 74 percent of the owners state that they would continue to demand audit even if the statutory audit was abolished, since the benefits are perceived as greater than the costs. However, 68 percent believe that audit should be based on demand instead of being compulsory. The micro companies experience the role of the auditor as mainly reviewing. Though, the role as adviser is also of great importance when as much as 89 percent of the respondents believe that small companies' regulations are too complex and that help from a qualified advisor is needed. The probability that micro companies would turn to a firm of accountancy instead of a firm of audit if the obligation was abolished is according to 44 percent large or very large. 13 percent would not consider a change at all. The conclusion is that micro companies perceive audit as a positive service, and that they still would be reviewed if the obligation was abolished. Though, most of the companies want audit to be voluntary and based on demand, which to some micro companies would imply a change from consulting a firm of audit for accounting and consulting services, and instead turn to a firm of accountancy.

Tack !

Denna magisteruppsats inom företagsekonomi avslutar vår magisterutbildning på Internationella Handelshögskolan i Jönköping. Utbildning har varit lärorik och givit oss en bra grund att stå på inför framtiden.

Vi vill tacka alla som bidragit och varit till hjälp vid genomförandet av detta arbete.

Vi vill även rikta ett speciellt tack till vår handledare Fredrik Ljungdahl vid Internationella Handelshögskolan i Jönköping som bidragit med konstruktiv kritik, tips och idéer, men som framförallt väglett oss på den inte alltid helt raka vägen fram till slutmålet.

Jönköping 2006-05-29

Anneli Eklund

Catarina Lax

Innehåll

1	Inledning	3
1.1	Bakgrund	3
1.2	Problemdiskussion	4
1.3	Syfte	6
1.4	Avgränsningar och definitioner	6
2	Metod	7
2.1	Val av ämne	7
2.2	Förstudier	7
2.3	Metodval	8
2.3.1	Angreppssätt	8
2.4	Empirisk studie	9
2.4.1	Enkät	9
2.4.2	Introduktionsbrev	10
2.4.3	Utskick av enkät	11
2.4.4	Svarsfrekvens och bortfall	12
2.5	Reliabilitet och validitet	12
2.6	Egna reflektioner	13
3	Referensram	14
3.1	Förenkling av regelverk	14
3.2	EU-direktiv	14
3.3	Storbritannien	16
3.3.1	Forna koloniers motsatta vägval	17
3.4	Revisionsplikten i Sverige	17
3.4.1	Lagstiftning om revision idag	18
3.5	Intressenternas nytta	19
3.6	Agentteorin	20
3.6.1	Agentteorin i små ägarledda bolag	21
3.7	Jäv och revisionsplikten	21
3.8	Ny yrkesroll – auktoriserad redovisningskonsult	23
3.9	Summering av referensramen	23
4	Empiriska resultat och analys	26
5	Slutsats	34
	Referenslista	36

Figurer

Figur 4.1 Ägarnas åsikt gällande vem som har störst nytta av revision..... 28

Figur 4.2 Vad styr valet av byrå..... 30

Figur 4.3 Sannolikheten att mikrobolagens vänder sig till redovisningsbyrå istället för revisionsbyrå om plikten avskaffas..... 31

Figur 4.4 Mikrobolagens argument för revision.....32

Figur 4.5 Mikrobolagens uppfattning gällande revisionsplikten som konkurrensnackdel i förhållande till andra europeiska länder.....33

Bilagor

Bilaga 1 Introduktionsbrev 39

Bilaga 2 Enkät svar från ägarna till mikrobolag 40

Separat bilaga

Webbenkät

1 Inledning

Sverige har idag cirka 300 000 aktiebolag, varav 80-85 procent har färre än 10 anställda och mindre än 3 miljoner kronor i omsättning, så kallade mikrobolag (Prop. 2004/05:85, Thorell & Norberg, 2005). Det kan argumenteras för att de små aktiebolagens betydelse för svenskt näringsliv och dess utveckling, samt vikten av att stimulera nyföretagande, är viktigt ur ett samhällsperspektiv för att bibehålla landets levnadsstandard. Enligt Flyborg, Torstensson och Larsson (2005) bör därför förutsättningarna för de mindre aktiebolagens tillväxt och utveckling främjas, vilket kräver att regelverken är anpassade till de små företagens villkor.

1.1 Bakgrund

EU:s harmoniseringsarbete inom redovisning och revision har bland annat till syfte att underlätta jämförbarheten mellan länder. Samtidigt har upprepade företagsskandaler runt om i världen lett till strängare krav där regelverken skärpts, vilket ökat kraven på företagen och där också revisorernas roll ifrågasatts. De hårdare kraven inom EG:s bolagsdirektiv har gjort att många länder inom EU idag arbetar med regelförenklingar för att underlätta för små företag. I Sverige pågår en aktuell debatt innefattande förenklade regler för mindre aktiebolag där ett av förslagen är slopad revisionsplikt (Thorell & Norberg, 2005).

Diskussionen om regelförenklingar för företag är ingen ny företeelse utan har i olika omgångar varit aktuell alltsedan 1970-talet. Under senare delen av 1990-talet har dock fokus på regelförenklingar för de små företagen ökat (Riksrevisionen, 2004). Även Svenskt Näringsliv har i sin *Begäran om översyn av revisionsplikten* (2005) riktad till Justitiedepartementet, efterfrågat en utredning om förenklade regler, där slopad revisionsplikt är den centrala frågan (Burén & Nyquist, 2005).

EG:s fjärde bolagsdirektiv (78/660/EG) artikel 51 föreskriver att revisionen i aktiebolag ska vara obligatorisk, dock med möjlighet för medlemsländerna att undanta små aktiebolag från revisionsplikt. Utgångsläget har dock varit olika för medlemsländerna då vissa länder aldrig har haft revisionsplikt för små bolag (Thorell & Norberg, 2005). Inga utomnordiska länder i Europa förutom Malta har revisionsplikt för små bolag och av de nordiska länderna har både Finland och Danmark för närvarande påbörjat avskaffandet (Örvell, 2005).

Ett för Sverige jämförbart land vad gäller revisionsplikten är Storbritannien, som under en tioårsperiod stegvis har avskaffat revisionsplikten för bolag med under 7,3 miljoner euro i omsättning, mindre än 3,65 miljoner euro i balansomslutning och högst 50 anställda. Detta är de gränser EG:s fjärde direktiv anger och där endast ett av gränsvärdena får överskridas (Thorell & Norberg, 2005).

Revisionsplikten i Sverige har sitt ursprung redan i 1895 års Aktiebolagslag (ABL) (Sjöström, 1994). Revisionsreglerna har därefter kontinuerligt utvecklats. Dock dröjde det till 1 januari 1983 innan lagstiftning om *kvalficerad* revision, med krav på godkänd eller auktoriserad revisor, infördes i Sverige för samtliga aktiebolag oavsett storlek. Huvudargumenten i lagstiftningens förarbeten angavs vara att motverka ekonomisk brottslighet, samt att ur bolagens synvinkel observera ekonomiska problem som kunde vara till fördel och nytta för bolagsägare. Särskilt argumenterades nyttan för de mindre bolagen (Thorell & Norberg, 2005).

Sedan 1 januari 2004 har revisionskraven skärpts ytterligare då ny Revisionsstandard i Sverige (RS) trädde i kraft. Trots att RS är anpassad och inriktad mot revision på stora företag innebär reglerna utökade krav vid granskning av alla aktiebolag, något som idag kraftigt kri-

tiseras. Martin Johansson, VD för Svenska revisorssamfundet, SRS, förnekar inte att de nya reglerna är skrivna med de stora företagen som förebild. På grund av de skärpta kraven beräknas kostnaderna för små företag öka med cirka 30 procent (Levander, 2005).

Ytterligare en kostnad uppstår för små aktieföretag om förslaget om det utökade byråjävet går igenom. Följden skulle bli att den byrå som utför grundbokföring och bokslut åt en kund, inte får utföra revisionen på kundföretaget, vilket medför att aktieföretagen måste anlita två olika (revisions)byråer för att få hjälp. Idag är dessa kombiuppdrag viktiga för revisionsbyråerna då denna tjänst efterfrågas av många mindre företag som saknar tid och kunskap om redovisning. Då det vanligtvis är de små företagen som behöver hjälp med bokföring är det dessa företag som kommer att drabbas. Byråjävet, en situation som uppträder om en revisionsbyrå både utför grundbokföringen och granskar ett och samma företag, handlar i grunden om revisorns oberoende som är en ständigt aktuell fråga i revisionsarbetet. Problematiken diskuteras i EU:s rekommendation *Revisors oberoende i EU* (2002/590/EG). Till följd av detta utarbetade Justitiedepartementet under 2003 en promemoria *Några frågor om revision* som behandlar frågan i Sverige (Prom Ju2003/3072/L1).

1.2 Problemdiskussion

Ovan förda resonemang har aktualiserat revisionspliktens avskaffande för små aktieföretag, samt hur anpassning och förenklingar kan göras. Frågan om revisionsplikt har i olika omgångar varit uppe för diskussion, senast i mitten av 1990-talet då dess vara eller inte vara uppkom när uppdelningen mellan privata och publika aktieföretag ägde rum (Lundfors, 1994). Dagens debatt har aktualiserats till följd av Justitiedepartementets promemoria från 2003 (Prom Ju2003/3072/L1), där det utökade kravet om byråjävet återigen gjort frågan om revisionspliktens avskaffande aktuell. Reaktionen och kritiken från revisionsbranschen har inte låtit vänta på sig. Enligt Dan Brännström generalsekreterare för Föreningen för revisionsbyråbranschen (FAR), är det inte revisionsplikten som ska tas bort, utan regelverket för små företag som behöver förenklas (Precht, 2005). Även i Dagens Industri debatterar Brännström, FAR, tillsammans med Johansson, SRS, om hur ett slopande av plikten ”drar undan mattan för småföretagarna”, då det är dessa företag som verkligen behöver revision. De hävdar att en revisor kontinuerligt följer ett företag, vilket leder till lägre affärsrisk och skattefusk. Detta är något som Mikael Carlson, Sveriges Redovisningskonsulters Förbund (SRF) inte håller med om. Istället anser han att avskaffandet av revisionsplikten är en förutsättning för småföretagens utveckling. Mikroföretagen använder idag ofta en redovisningskonsult istället för revisor för sin löpande verksamhet, vilket innebär att när revisorn inkallas för granskning är det för sent för rådgivning (Carlson, 2005). Han anser därför att de små företagen skulle klara sig utmärkt med enbart redovisningstjänster.

Andra vanliga argument för revisionsplikt är att revisionen skapar förtroende, är en kvalitetsstämpel samt stoppar skattefusk. Här anser motståndarna till plikten att eftersom ägare, styrelse och företagsledning är samma person i små företag, behövs ingen revision. Istället kan auktoriserade redovisningskonsulter försäkra kvaliteten på företagets redovisning (Carlson, 2005). Carlson (2005) föreslår exempelvis att, den ur ett samhällsperspektiv viktiga, skattekontrollen skulle kunna ske genom speciella system eller att redovisningsansvariga sköter uppdraget från Skatteverket.

Samtliga ovan nämnda debattörer är trots det överens om att regelsystemen bör förenklas. Carlson (2005) menar dock att det är företagets behov som ska bestämma hur regelverken ska utformas för att vara meningsfulla. Idag är det de små företagen som får anpassa sig efter storföretagen. Den nya revisionsstandarden kommer ytterligare att förstärka hans argument då revisionskostnaden beräknas öka avsevärt för små företag. En fråga som upp-

kommer är om detta leder till att revisionsplikten faktiskt försämrar Sveriges småföretags konkurrensmässiga situation, då de har ytterligare en kostnad som deras europeiska konkurrenter slipper (Carlson, 2005). Ett återkommande motargument till revisionsplikten från ägare till små aktiebolag är dessutom att revisionskostnaden är hög. Denna kostnad kan dock sägas vara en betalning för det begränsade personliga ansvar som associationsformen aktiebolag medför i jämförelse med exempelvis handelsbolag (Thorell & Norberg, 2005).

Professor Per Thorell, Ernst & Young och professor Claes Norberg, Lunds universitet har i sin rapport *Revisionsplikten i små aktiebolag* (2005) på uppdrag av Svenskt Näringsliv kartlagt för- och nackdelar med revisionsplikt i små svenska aktiebolag. Thorell och Norberg (2005) anser att revisionspliktens nytta gentemot dess kostnader inte kan bevisas, varför revisionsplikten bör avskaffas. Rapporten har de till stor del grundat på Jill Collis omfattande engelska studie¹ av utfallet efter avskaffandet av revisionsplikten i Storbritannien då de anser att Storbritannien innehar en särställning eftersom man i likhet med Sverige tidigare haft full revisionsplikt, men som successivt avskaffats under en tioårsperiod.

Tidigare forskning inom området revisionspliktens vara eller icke vara har som regel setts ur ett samhällsperspektiv, ofta med fokus på intressenterna Skatteverket och långgivare, där dessa institutionella intressenters nytta ställts i förhållande till företagets kostnad. Exempelvis visar Danielsson, Karlsson och Svedjelund (2005) flera intressenters nytta av revisionsplikten, där slutsatsen är att intressenternas nytta av revisionsplikten varierar, men att Skattemyndigheten och Ekobrottsmyndigheten anses ha störst nytta. Liknande slutsatser har Ekenmo och Lidén (2005) kommit fram till när de studerat nyttan och omkostnaden med revision i små aktiebolag. Även denna studie utgår från ett samhällsperspektiv, vilket även speglas i den aktuella debatten där oftast småföretagarnas åsikter och behov inte framkommer. Detta bekräftas också av Bengt Gustavsson, ägare till ett mindre aktiebolag, som ingick i en paneldebatt på Svenskt Näringslivs seminarium om revisionsplikten i små aktiebolag under 2005. I panelen ingick även generalsekreteraren för FAR samt representanter från Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten och Svenskt Näringsliv. Gustavsson representerade de 200 000 mikroföretag som tillsammans tvingas betala 2 miljarder kronor i revisionskostnader per år, trots detta frågade ingen efter hans åsikt under hela debatten (Gustavsson, 2005).

Utifrån ovanstående diskussion kan det hävdas att det finns argument för att studera revisionsplikten ur ett ägarperspektiv, likaså att undersöka vilka behov och bakomliggande orsaker som finns till revision i mikrobolag. Då det i slutändan är företagen som står för notan trots att revisionspliktens största nytta finns hos andra intressenter i samhället, argumenterar författarna också att detta är ett problemområde av vidare intresse då det berör närmare 80-85 procent av alla aktiebolag i Sverige. De frågeställningar författarna söker svar på från respondentgruppen ägare till mikrobolag är:

- Hur ägarna uppfattar revisionsplikten och hur de upplever nyttan av revision i det egna bolaget
- Hur ägarna agerar vid ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten och vilka motiv som finns bakom agerandet

¹ Views on Exemption From Statutory Audit (Jill Collis, 2003)

1.3 Syfte

Att beskriva hur ägarna till mikrobolag upplever revisionsplikten, hur de väljer att agera vid ett avskaffande, samt analysera bakomliggande orsaker.

1.4 Avgränsningar och definitioner

I uppsatsens inledning, bakgrund och problemdiskussion har begreppen små aktiebolag, företag och bolag alternerats, vilket kan inkludera även andra associationsformer än aktiebolag. Denna uppsats kommer fortsättningsvis att fokusera på små aktiebolag, vilket är den bolagsform som berörs av revisionsplikten eventuella avskaffande. Trots att begreppen bolag och företag kommer att användas växelvis i uppsatsen, är det associationsformen aktiebolag som avses. Empiriskt kommer studien att fokusera på mikrobolagen, medan den teoretiska avgränsningen rör små aktiebolag efter EU:s gränsvärden.

I den svenska debatten definieras inte alltid vilka aktiebolag som räknas som mindre. Detta har sin förklaring i att det idag inte finns någon definition gällande bolagsstorlekar inom redovisnings- och revisionsområdet. I EU:s bolagsdirektiv anges dock gränser för små, medelstora och stora företag. Till små aktiebolag räknas bolag med färre än 50 anställda, mindre än 7,3 miljoner euro i omsättning och mindre än 3,65 miljoner euro i balansomslutning. Till medelstora aktiebolag hör de med färre än 250 anställda, omsättning understigande 29,2 miljoner euro eller balansomslutning under 14,6 miljoner euro. Stora aktiebolag är de med värden däröver (Thorell & Norberg, 2005).

Thorell och Norberg (2005) har i sin rapport definierat mikrobolag som aktiebolag med mindre än 3 miljoner SEK i omsättning. I denna uppsats kommer däremot definitionen av mikrobolag att utgå ifrån EU-kommissionens rekommendation, vilket innebär att avgränsningen kommer att vara aktiebolag med färre än 10 anställda.

En avgränsning har också gjorts geografiskt då mikrobolag i Jönköping län ämnas undersökas. Då länet till stora delar består av regioner med små företag, kan det hävdas att detta är ett tillämpligt urval då studien syftar till att undersöka hur ägare till mikrobolag kommer att agera vid en eventuell slopad revisionsplikt och vad som ligger bakom deras inställning och handlande.

2 Metod

2.1 Val av ämne

Uppslaget till studiens problemområde, revisionsplikten och dess eventuella avskaffande, fick författarna av två, av varandra oberoende revisorer i Jönköpings län. Ämnet ansågs som mycket intressant att fördjupa sig närmare i, detta då ett genombrott för EU:s bolagsdirektiv gällande redovisning och revision kommer att påverka både revisorernas och övriga intressenters förutsättningar i framtiden. Enligt Patel och Davidsson (2003) kan ett problem uppstå av nyfikenhet och en vilja att lära mer inom ett område. Därför är det viktigt att inför ett ställningstagande studera ett problemområde och ifrågasätta om det finns ett behov av kunskap inom det aktuella området, samt om det kommer att finnas någon praktisk nytta av undersökningen.

Debatten som pågår angående förenklade regler för små aktiebolag, i vilken slopad revisionsplikt är en del, kan hävdas vara av vida intresse då den berör en majoritet av de svenska aktiebolagen. Författarna argumenterar för att dessa skulle kunna uppleva en nytta av att problemområdet vidare undersöks och utvecklas. För att komma vidare och få en djupare förståelse för området togs ny kontakt med en av revisorerna i ett senare skede av uppsatsen för att få mer information kring ämnet. Kontakten bekräftade den forskning och relevanta teori som författarna funnit inom området och gav dessutom nya perspektiv på problemområdet, vilket gav uppslag till och vägledning för vidare studier. Det är enligt Patel & Davidsson (2003) vanligt att under forskningsprocessen förfinas preliminärt syfte och frågeställningar då utökad kunskap inom området tillägnas när relevant litteratur och informationsökning genomgås. Då all forskning syftar till att komma fram till ny kunskap är det viktigt att fortlöpande reflektera över forskningsarbetet och vad det kan bidra med.

2.2 Förstudier

För att få en uppfattning om ämnesområdet, gjordes en inledande informationsökning via Internet där bland annat olika debattartiklar och inlägg på hemsidor studerades, däribland Dagens Industri, Balans, Revisorsamfundet och Sveriges Redovisningskonsulters Förbund. Efter detta fortsatte informationssökningen på Högskolan i Jönköpings bibliotek där lämplig litteratur och tidigare forskning återfanns som ytterligare fördjupade kunskaperna. Enligt Ejvegård (2003) är en översiktlig genomgång av tidigare forskning inom ett relativt avgränsat ämnesområde viktigt, då risken minskar att en studie redan har genomförts på annat håll, vilket i så fall gör studien onödig.

Ett flertal studier har gjorts inom området, dessa har dock återgivits från olika samhällsintressenters vinkling, varför författarna kom fram till att ägarna till de små aktiebolagen fått stå på undantag. Som tidigare beskrivits representerar mikrobolagen en majoritet av Sveriges alla aktiebolag. Med beaktande av ovan förda argument och problemdiskussionen i kapitel 1.2 skulle det kunna argumenteras för ett vidsträckt intresse gällande frågan om små bolags nytta av revision, vilket kan hävdas ytterligare motiverar valet att studera revisionspliktens eventuella avskaffande ur ett ägarperspektiv. För att mer precisera sökningen genomfördes efterforskning på Internet genom sökorden revision, revisionsplikt, revisors oberoende, revisionsstandard samt deras engelska motsvarighet audit, statutory audit, independent accountant, audit exemption användes. Det är viktigt att sökord väljs ut med noggrannhet och att sökorden viktas så det mest karaktäristiska för uppsatsen sätts först för att kategorisera och precisera sökningen (Ejvegård, 2003).

2.3 Metodval

Valet av metod utgår från studiens syfte att undersöka och analysera hur mikrobolag väljer att agera vid en slopad revisionsplikt. Ejvegård (2003) bekräftar att valet styrs av hur studien avser att på ett vetenskapligt sätt närma sig ämnet och hur det ska behandlas. Enligt Svensson & Starrin (1996) ska det inte vara ett principiellt, utan ett strategiskt val där metoden väljs med utgångspunkt från problemställningen. Hela uppsatsen påverkas och genomsyras av vald metod och dess applicering, vilket också är ett sätt att sträva efter vetenskaplighet. Därför är det viktigt att tydliggöra vilken metod studien har använt (Ejvegård, 2003).

Då studien avser att beskriva revisionsplikten ur ett ägarperspektiv, kan den enligt Patel och Davidsson (2003) anses som deskriptiv, där syftet är att beskriva ett problemområde där det redan finns en viss mängd kunskap, men där ett fenomen studeras och en begränsning görs till några av de aspekter som man är intresserad av inom problemområdet. Att ha syftet klart för sig innan undersökningen påbörjas är viktigt, dels för att kunna utforma ett relevant mätinstrument för insamling av data, men också för att kunna precisera vad som ska undersökas (Frost, 2001). Studiens syfte har diskuterats åtskilliga gånger både för att klargöra vägvalet för egen del och för att nå ett enigt utgångsläge, samt för att hitta den mest lämpliga metoden till undersökningen. Argumentation gällande för- och nackdelar har gjorts för både en deskriptiv och normativ studie, men där ett deskriptivt syfte ansågs mest lämpligt på grund av att studien avser att beskriva hur ägare till mikrobolag väljer att agera istället för att normativt ge förslag på hur de borde välja att agera.

2.3.1 Angreppssätt

Både kvalitativt och kvantitativt angreppssätt syftar till att öka förståelsen för ett fenomen (Holme & Solvang, 1997). Denna undersökning syftar till att fånga ägarnas uppfattning om revision och att mäta antalet förekomster av visst agerande exempelvis hur stor andel av mikrobolagen som väljer att fortsätta med revision om den blir frivillig, vilket resulterat i ett kvantitativt angreppssätt. Trost (2001) bekräftar att vid angivande av antal förekomster då syftet är att undersöka hur vanligt något är, är en kvantitativ metod att föredra.

I denna uppsats undersöks hur ägarna till 200 mikrobolag i Jönköpings län väljer att agera vid ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten. För att underlätta hanteringen av svarsalternativen har därför antalet frågor i enkäten begränsats. Enligt Holme och Solvang (1997) är detta ett kännetecken för kvantitativ metod då, istället för att som vid kvalitativ metod få riklig information om få undersökningsenheter, mindre information om många enheter erhålls, vilket ger bredd istället för djup. Det höga antalet observationer i undersökningen gör också att det är möjligt att göra statistiska generaliseringar.

Att använda en kvantitativ metod innebär både för- och nackdelar. En fördel med kvantitativ metod är att den möjliggör ett standardiserat upplägg där jämförelser lätt kan göras. Tyvärr kan detta innebära att respondenten känner sig styrd av forskaren eller att respondenten väljer svarsalternativet *Vet inte* (Holme & Solvang, 1997). I denna undersökning har detta problem avhjälpats genom att respondenterna vid vissa frågor har möjlighet att tillägga egen information. Dessutom har enkäten testats före ivägskickandet för att kontrollera om frågornas formulering upplevdes som svår att förstå (se vidare 2.4.1).

En nackdel med kvantitativ metod är att information om vad som, enligt respondenterna, är viktiga frågor inte framkommer då alla frågor är av samma vikt och är förutbestämda. Forskaren kan då gå miste om nyanseringar och vinklingar av respondenternas egna upplevelser som skulle ha framkommit om undersökningen istället gjorts i form av intervjuer

(Holme & Solvang, 1997). För att kringgå detta har relativt många frågor ställts i undersökningen. Flera av frågorna bygger dessutom på varandra, vilket ger större möjlighet till tolkningar. Även sättet att observera mikrobolagen genom en enkät är ett grunddrag för den kvantitativa metoden då enkäten använder fasta svarsalternativ. Enligt Holme och Solvang (1997) tyder detta på att observationerna är systematiska och strukturerade. I denna undersökning ges dock, som tidigare nämnts, tillfälle för respondenterna att tillföra egna svarsalternativ, detta för att öka undersökningens tillförlitlighet.

Undersökningens tillvägagångssätt för att få kunskap om ägarnas inställning till revisionsplikt är i denna uppsats deduktivt, då utgångspunkten är att testa den befintliga teorin. Med detta avses att testa om aktieägarna i den empiriska undersökningen uppfattar revisionsplikten på det sätt som författarna till artiklar och litteratur i den teoretiska referensramen gör. Eriksson & Wiedersheim-Paul (2001) förklarar deduktion med att slutsatser dras från premisser, med vilket avses att den empiriska undersökningen jämförs med teorin. Skillnaden mellan deduktiv och induktiv metod är enligt Artsberg (2003) att den förstnämnda utgår från teorin där syftet är att förutsäga eller förklara verkligheten, medan induktiv metod startar i empirin och används för att konstruera ny teori.

Det deduktiva angreppssättet används ofta i samband med hypoteser, vilket innebär att påståenden testas genom empiriska undersökningar. På detta sätt kan teorier förkastas eller verifieras (Holme & Solvang, 1997). I denna uppsats valdes att använda arbetshypoteser, vilket innebär att hypoteser endast använts som grund vid uppställningen av enkätfrågor.

2.4 Empirisk studie

När en statistisk undersökning planeras är tre frågeställningar elementära; vem ska undersökas, vad ska undersökas och hur ska undersökningen genomföras (Dahmström, 2000). I denna uppsats gjordes valet att undersöka vad ägare till mikrobolag ansåg om revisionsplikt samt att undersöka hur ägarna skulle välja att agera vid eventuellt slopande av revisionsplikt.

2.4.1 Enkät

Uppsatsen avgränsades till att omfatta 200 mikrobolag i Jönköping län. Urvalet till denna undersökning var av strategisk karaktär, vilket enligt Johannessen och Tufte (2003) innebär att respondenterna väljs medvetet. Kriterier uppställdes för samtliga respondenter för att tillförsäkra att de skulle kunna tillföra uppsatsen relevant information. Kriterierna var att företaget skulle ha färre än tio anställda samt att e-postadressen fanns angiven i Företagarnas adressregister. Både Företagarnas och Företagsfaktas adressregister användes beroende på att uppgifter om antal anställda enbart fanns i Företagsfakta, medan e-postadresserna var tillgängliga i Företagarnas adressbok. Företrädesvis valdes e-postadresser som var ställda till bestämd adress och inte en ”info-adress”. Att på detta sätt göra en urvalsundersökning har enligt Dahmström (2000) flera fördelar i jämförelse med en totalundersökning. En urvalsundersökning är båda snabbare att genomföra och billigare. Dessutom kan uppföljningen och granskningen av resultatet göras mer noggrant då undersökningen är av mindre omfattning.

När planering sker av vad som ska undersökas är det viktigt att ha i åtanke hur resultaten ska redovisas (Dahmström, 2000). Därför beslutades redan vid undersökningens början att tabeller och diagram skulle användas för att på ett tydligt och lättförståeligt sätt redogöra för ägarnas inställning. Utifrån detta utformades sedan frågorna i enkäten för att passa denna typ av redovisning. Enligt Punch (2003) finns det inte några exakta regler för hur ut-

formningen av en enkät ska se ut, vad som dock är viktigt är att frågorna är fokuserade och anpassade till dess målgrupp. De frågor som ställdes i enkätundersökningen var av ett slag som inte tidigare fanns tillgängliga svar på, exempelvis om mikrobolagen skulle välja redovisnings- eller revisionsbyrå om revisionen var frivillig och behovsanpassad, vilket innebär att informationen samlades in för första gången. Denna typ av materialinsamling kallas primärdataundersökning (Dahmström, 2000). Enkäten utformades enligt trattekniken där de första frågorna är mer allmänna för att sedan smalna av mot undersökningsområdet. Målsättningen var att använda ett enkelt språk med korta frågor och till största del med fasta svarsalternativ, dock med möjlighet att under svarsalternativet *Annat* kunna svara med egna ord. Dahmström (2000) poängterar vikten av att undvika ledande frågor när inställningen hos respondenter undersöks, liksom att undvika svåra ord och krånglig meningsuppbyggnad.

2.4.2 Introduktionsbrev

Ett introduktionsbrev, ett så kallat missivbrev, arbetades fram, vilket enligt Trost (2001) är viktigt eftersom det ska innehålla betydelsefull information som presenteras på ett kortfattat och tydligt sätt. Uppsatsens introduktionsbrev sändes tillsammans med enkäten där författarna, uppsatsen och dess syfte presenterades (se bilaga 1). Syftet med introduktionsbrevet var att lättöverskådligt introducera respondenterna till ämnet revision och avskaffandet av revisionsplikten, samt att ange enkätens tidsomfattning om 3-5 minuter. Enligt Kylén (1994) kan en lång enkät innebära ett motstånd från respondenten. Han anser att det inte bör ta mer än 30 minuter att besvara enkäten, vilket ska inkludera hela processen, från att öppna mailet till att besvara enkäten och sända tillbaka den. Bourque och Fielder (1995) hävdar att tidsomfattningen inte bör anges i en enkätundersökning då respondenten kan bli negativt inställd om det tar längre tid. Här har dock inte författarna till uppsatsen samma åsikt utan argumenterar för att en tidsangivelse ger en uppfattning om arbetsinsatsen som krävs. Detta är en fördel då det kan antas att företagarna som kontaktats är upptagna med sin primära uppgift att få företagets verksamhet att fungera och därmed inte i första hand läser och besvarar reklam och utskick. För att försöka höja svarsfrekvensen angavs därför tidsomfattningen. Skulle tiden överskridas drabbas förmodligen inte denna undersökning då enkäten redan är besvarad, däremot skulle det kunna hävdas att respondenten blir negativt inställd till framtida enkäter. Dillman (2000) bekräftar att det finns en nackdel med webbenkäter då det idag är vanligt med mycket skräppost. Han menar att många ser ett e-postmeddelande om en Internetundersökning som reklam eller massutskick och därmed väljer att ta bort det.

För att få feedback och öka undersökningens giltighet, valdes att skicka enkäten och introduktionsbrevet till två personer för testning, dock behövdes inga större ändringar göras. Dahmström (2000) bekräftar att introduktionsbrev är ett sätt att förbereda respondenterna och att en provundersökning är speciellt viktig vid enkäter då respons kan erhållas om eventuellt oklara frågor.

För att motivera respondenterna att svara diskuterades även hur ämnesraden i det utskickade mailet skulle utformas för att attrahera mottagaren på bästa möjliga sätt och därigenom höja svarsfrekvensen. *Påverkas ditt företag av slopad revisionsplikt?*, blev det slutliga resultatet. Vad som eftersträvades var en text som direkt skulle engagera och väcka nyfikenhet. Enligt Holme och Solvang (1997) saknar det inte betydelse hur utformningen ser ut då studien är beroende av mottagarens välvilja för att erhålla resultat från undersökningen. Om det första intrycket upplevs som slarvigt eller oseriöst är sannolikheten större att en lägre svarsfrekvens erhålls. Då forskaren är beroende av respondentens svar, men informationen som respondenten lämnar inte är något som denne har någon speciell användning för, präglas

relationen mellan respondenten och forskare av obalans. Även Trost (2001) betonar betydelsen av forskarens relation till de människor som berörs av enkäten, där relationen till respondenterna är den viktigaste. För att respondenterna ska avge tillförlitliga svar krävs att de upplever förtroende för forskaren.

2.4.3 Utskick av enkät

Parallellt med utformningen av introduktionsbrev och enkätfrågor undersöktes vilka alternativ till utskick av enkäten som var aktuella för undersökningens ändamål. Målsättningen var att nå de 200 utvalda mikrobolagen i Jönköpings län så snabbt som möjligt, men att trots det hålla en hög kvalitet på enkätens utformning för att säkerställa en hög svarsfrekvens. De alternativ som ansågs tillförlitliga var för det första att själva utforma layouten i Microsoft Word, vilket skulle medföra en ”hemmagjord” layout vilken dessutom kräver att mottagaren, efter att ha besvarat enkäten, måste spara filen innan den skickas åter. Ett andra alternativ var att använda Free Online Surveys som erbjuder webbaserade enkäter som man enkelt utformar själv genom deras programvara. Nackdelen var dock en begränsning om 50 utskick, vilket skulle innebära endast en fjärdedel av den utvalda urvalsgruppen. Det tredje alternativet var företaget WorldWideResearch vars tjänster tidigare påträffats i en uppsats skriven vid Göteborgs universitet. En första kontakt med företaget resulterade i ett samarbete med Philip Nilsson, Senior Development Manager, som var mycket tillmötesgående och erbjöd sin expertis, layoutmässigt, för enkäten. WorldWideResearch som utvecklar och utför kvalitetsundersökningar och mätningar via Internet kunde förutom att hjälpa till med enkätens layout, även registrera respondenternas svar, vilket underlättade författarnas sammanställning och analys av svaren. Författarna argumenterar för att en professionell utformning av enkätens layout leder till en ökad svarsfrekvens då respondenterna tros uppfatta enkäten som mer seriös och kvalitetsmässig. Dessutom skulle kunna hävdas att en hög kvalitet på studenternas uppsatsarbeten även ger en positiv bild av Internationella Handelshögskolan i Jönköping. Detta bekräftas också av Dillman (2000) som anser att en webbenkätens layout är viktig och dessutom är möjligheten att utforma enkäten på ett snyggt och lättförståeligt sätt gällande färg och uppbyggnad större än vid exempelvis en postenkät.

Att den empiriska studien valdes att genomföras i form av en webbenkät, här även kallad e-postenkät, i uppsatsen beror på dess fördelar. Enkäten når hela urvalspopulationen på en gång, det är billigt och respondenten kan svara när tid ges. Till nackdelarna med e-postenkät hör svårigheten att finna aktuella e-postadresser. Stor noggrannhet krävs eftersom ett felaktigt tecken i adressen kan medföra att enkäten inte når sin mottagare. Dessutom finns risken för tekniska problem, exempelvis att mottagarens dataprogram inte är kompatibelt med den skickade enkätens layout, vilket medför felaktigheter. Efter en vecka skickades en första påminnelse till de respondenter som ännu inte besvarat enkäten eftersom endast 35 svar hade inkommit. Anledningen var att motivera respondenterna att svara och att samtidigt förklara vikten av att enkäten besvarades snarast. Efter några dagar skickades ytterligare en påminnelse. Trost (2001) menar att det normalt bör skickas ut två till fyra påminnelser och han rekommenderar cirka en veckas mellanrum. Då denna uppsats undersökningstid var begränsad fanns endast möjlighet att göra ett par påminnelser för att kunna följa planenligt schema och kursplan. Möjligtvis skulle fler påminnelser ha kunnat bidra till att svarsfrekvensen ökat något, dock iakttogs att respondenter som svarade på enkäten gjorde detta relativt omgående vid första utskicket och de påföljande påminnelserna ökade svarsfrekvensen endast marginellt.

2.4.4 Svansfrekvens och bortfall

Sekaran (2000) menar att en svansfrekvens runt 30 procent är godtagbar eftersom svansfrekvensen för e-postenkäter är lägre än exempelvis postenkät. Punch (2003) anser dock att målet bör vara att uppnå en svansfrekvens om närmare 60 procent. En bortfallsanalys bör göras, om vad som kan ha orsakat bortfallet och vilka konsekvenser det kan få för studiens slutresultat. Trost (2001) anser att till hjälp vid bortfallsanalys går att använda den kunskap som forskaren har om populationen som helhet och dess urval i studien, exempelvis respondenternas yrke eller liknande som kan tänkas påverka resultatet. Enkätens svansfrekvens uppgick till 35 procent, vilket innebär att 70 svar inkom från de tillfrågade mikrobolagen i Jönköpings län. Anledningarna till bortfallet tros vara tidsbrist hos ägarna som var målgruppen i enkätundersökningen, att de uppfattar mailet som skräppost eller att mailet av någon anledning inte nått mottagaren. Ett sätt att reducera bortfallet och höja svansfrekvensen kunde ha varit att ringa de respondenter som inte svarat för att påminna och kanske istället få svaren via telefon. På grund av en viss tidsgräns valdes emellertid att goda svansfrekvensen då klara tendenser i resultaten tidigt kunde iakttas.

Till nackdelarna med enkäter hör också bortfall på grund av att frågorna är oklara (Dahmström, 2000). Denna typ av bortfall behandlades i uppsatsens undersökning genom att författarnas e-postadresser angavs i introduktionsbrevet för att respondenter snabbt skulle kunna skriva och få svar på eventuella frågor. Då frågorna dessutom testades innan, beror troligtvis bortfallet till mycket liten del på detta.

2.5 Reliabilitet och validitet

En uppföljning av undersökningen bör göras och därefter kritiskt granskas när studiens resultat är sammanställt och analyserat, detta för att bedöma dess tillförlitlighet och giltighet (Bell, 2000). Detta är ett moment som har också gjorts i denna uppsats. Målsättningen har varit att kritiskt granska upplägget på studien för att kunna argumentera för och emot valt arbetssätt och dess resultat, vilket också kommer att beskrivas nedan. Författarna till uppsatsen har även valt att kontinuerligt under arbetets gång beskriva reflektioner och ifrågasättande av valda metoder, detta i syfte att i möjligaste mån åstadkomma en välarbetad och genomtänkt undersökning med ett tillförlitligt och giltigt mätinstrument. Då enkäten väl är ivägskickad finns ingen möjlighet till korrigeringar av frågornas struktur och innehåll, till skillnad från personliga intervjuer, där ändringar och följdfrågor kan göras under tiden. Författarna till uppsatsen upplever att den valda formen för undersökningen krävt ett mer omfattande och grundligt förarbete för att precisera och uppnå tänkta resultat. Eriksson och Wiedersheim-Paul (2001) bekräftar att enkäter ställer högre krav på att frågorna ska vara noggrant utprovade eftersom ett förtydligande är svårt att göra i efterhand. Likaså är av vikt att i förhand veta vilka frågor som ska ställas för att få de svar som krävs för att kunna utreda och analysera det preciserade problemet. Enligt Litwin (1995) är reliabilitet och validitet centrala begrepp i undersökningar och de är speciellt viktiga i statistiska undersökningar där det är dessa begrepp som avgör studiens resultat och dess giltighet.

Reliabilitet och validitet tar upp aspekter som beaktar den teknik som undersökningen använder. Mätinstrument och undersökningsmetod måste vara reliabla och valida för att vara användbara och lämpliga. Om dessa krav inte uppfylls har forskningsresultaten inte något värde. Mätinstrumentets tillförlitlighet och användbarhet anger studiens reliabilitet (Ejvegård, 2003). I denna uppsats där syftet är att undersöka och analysera hur mikrobolag väljer att agera vid en slopad revisionsplikt, genomförs undersökningen med en webbenkät som mätinstrument.

Då, enligt Ejvegård (2003), en hög reliabilitet inte nödvändigtvis ger en hög validitet har mycket arbete med att stärka den senare lagts ner i utformningen och formuleringen av mätinstrumentet. Validitet innebär att undersökningen verkligen mäter vad som ska mätas (Ejvegård, 2003). Då författarna till uppsatsen själva har utformat frågorna till enkäten skulle validiteten kunna ifrågasättas. Frågorna tar dock sin utgångspunkt i den teoretiska referensramen och målsättningen har varit att på ett strukturerat sätt finna frågor som ger svar på uppsatsens problemställning. Mycket tid har lagts ner på att diskutera och omarbete frågorna för att slutligen kunna uppnå syftet med uppsatsen. Handledaren till uppsatsen liksom två ägare till mikrobolag har även givit feedback och konstruktiv kritik på enkätfrågorna, vilket följdes av ytterligare en genomgång av frågornas tillförlitlighet och relevans för att uppnå syftet att mäta vad som avsågs att mätas.

Enligt Ejvegård (2003) är validitetsprövning av enkäter svårare än reliabilitetsprövning, vilket bara kan göras då det finns ett annat resultat på det som ska mätas att jämföra med. En av frågeställningarna i uppsatsen är att undersöka hur stor andel av mikrobolag som vid ett avskaffande av revisionsplikten skulle fortsätta med revision i frivillig form eller sluta att revideras och istället använda sig av redovisningsbyråers tjänster i större utsträckning, vilket är en fråga som tar upp en ny situation som kan komma att uppstå. I dagsläget finns, vad författarna till uppsatsen vet, ingen tidigare forskning där en jämförelse skulle kunna göras, vilket skulle kunna kritisera undersökningens validitet. Dock finns tidigare studier gällande revisionsplikt ur andra perspektiv som har studerats och vilka varit en utgångspunkt för uppsatsens vidare forskning inom området. Emellertid har i uppsatsen istället valts ett ägarperspektiv då det är denna målgrupps uppfattning som är av intresse och därför eftersöks.

2.6 Egna reflektioner

Kritik kan riktas mot valet av litteratur då exempelvis Sjöström (1994) genomgående använts vid den historiska redovisningen om revisionsplikten i Sverige. Då det före Sjöströms avhandling inte tidigare funnits någon sammanhängande beskrivning av revisionens historia i Sverige, argumenteras för att denna källa ändå är den mest relevanta och därför bör kvarstå.

För att bekräfta den teoretiska referensramen som påträffats genom artiklar och litteratur har två intervjuer genomförts, dels med Kenth Ekenmo, revisor vid Ekonomihuset i Näs-sjö och dels med Stefan Ström, redovisningskonsult vid LRF i Tranås. Ekenmo var en av de revisorer som gav uppslag om ämnet, medan Ström valdes då han upplevdes vara en bra representant för redovisningskonsulterna med många års betydande erfarenhet inom området. Intervjuerna gav, förutom bekräftelse av teorin, även vägledning och tips inför den empiriska undersökningen, dock var tanken att intervjuerna endast var en typ av förstudie.

Den valda målgruppen mikrobolag med färre än 10 anställda kan ifrågasättas. Ett alternativ kunde ha varit att vända sig till mikrobolag med omsättning av viss nivå för att på detta sätt nå företag med fler anställda och på så vis se skillnader mellan bolagsstorlekar vad gäller deras behov av revision, men då gränsen 10 anställda används av EU-kommissionen argumenteras att denna är högst relevant.

Gällande bortfallet skulle kunna hävdas att webbenkäten borde ha följts upp med påminnelse via telefon. Ett annat alternativ kunde ha varit att enbart använda telefonenkät då målgruppen troligtvis lättare kunnat nås på detta sätt. Att alternativet webbenkät ändå valdes argumenteras bero på att hela urvalsgruppen kunde nås på ett snabbt och billigt sätt.

3 Referensram

3.1 Förenkling av regelverk

Frågan om regelförenklingar är inte ett unikt svenskt problemområde. Debatten är även aktuell internationellt då motsvarande arbete pågår i de flesta länder i västvärlden. EU och OECD har genom olika initiativ arbetat för att minska regelbördan för små och medelstora aktiebolag. Genom anmälan till OECD har dess medlemsländer möjlighet att få sitt regelförenklingsarbete granskat av OECD, vilka också har utvecklat en checklista för utformning av regelverk. Även EU har genom Lissabonprocessen företagit ett arbete med ett regelförenklingspaket som inkluderar ny lagstiftning och minimiriktlinjer för samverkan mellan medlemsländerna (Riksrevisionen, 2004).

I Sverige har Svenskt Näringsliv i en begäran till Justitiedepartementet 2005-06-22 efterfrågat regelförändringar med det primära syftet att förenkla för företag och där den främsta förenklingen som bör utredas är frågan om slopad revisionsplikt för små aktiebolag (Burén & Nyquist, 2005). Historiskt har Sveriges en lång tradition som industrination, där en rad storföretag har skapat förutsättningar för landet att moderniseras och som bidragit till dess välstånd. Under senare år har dessvärre de anställda i storföretagen blivit allt färre då organisationer slimmas och många större företag förlägger sina verksamheter utomlands. De små och medelstora företagens betydelse har ökat, då det är dessa som skapar arbetstillfällen. Detta har bidragit till att den privata tjänstesektorn och de små företagen får en allt större betydelse för ekonomi och sysselsättning i Sverige (Flyborg et al. (2005). Regelförenklingsarna för små aktiebolag har som tidigare nämnts varit aktuella under decennier. Regeringens arbete med regelförenklingar har emellertid ifrågasatts av bland annat Riksrevisionen som konstaterar att förändringar har skett i mycket liten utsträckning. Nya lagar och förordningar som haft till syfte att förenkla för små företag är få till antalet (Riksrevisionen, 2004). Riksrevisionen har därför i sina rekommendationer till Regeringskansliet begärt ett ökat fokus på regelförenklingar för de mindre företagen. Även Svenskt Näringsliv har i sin *Begäran om översyn av revisionsplikten* (2005) begärt en utredning om förenklade regler, där slopad revisionsplikt är den centrala frågan. Sverige avviker enligt Svenskt Näringsliv på ett markant sätt från omvärlden, främst från EU-länderna, vilket också anses påverka företagets konkurrenskraft. Svenskt Näringslivs slutledning är att revisionsplikten för små aktiebolag bör avskaffas, vilket även enligt dem är en regelförenkling som bör följas av många fler (Burén & Nyquist, 2005). Thorell och Norberg (2005) undersöker, genom att utreda för- och nackdelar, om revisionsplikten bör vara kvar i svenska mikrobolag. Undersökningen ligger till grund för det förslag där Svenskt Näringsliv efter engelsk modell vill göra revisionsplikten frivillig i småföretag genom att börja med mikroföretagen, för att sedan efterhand öka gränsvärdena.

3.2 EU-direktiv

Harmoniseringsarbetet inom EU har pågått sedan 1960-talet och härleds ursprungligen från Romfördraget, vilket anger att etableringsfrihet ska råda mellan medlemsländerna. Första steget inom Europeiska Gemenskapen, EG, togs genom att grunderna för aktiebolagens redovisning utvecklades. 1968 fastslog det första bolagsrättsdirektivets redovisningsprinciper att alla aktiebolag skulle redovisa årsrapporter, vilket senare fastställdes av det fjärde bolagsdirektivet (van Hulle, 2002). Arbetet med att harmonisera gällande lagstiftning för aktiebolag eller dess motsvarighet i de olika medlemsländerna har sedan dess pågått kontinuerligt. Syftet med arbetet är att öka jämförbarheten mellan medlemsländerna och genomförs via införande av direktiv inom bolagsrätten i medlemsländernas nationella re-

gelverk. Det fjärde och det åttonde bolagsdirektivet behandlar lagstadgad revision och regleringar för revisorer inom EU. Dessa har anpassats till svensk årsredovisningslag, ÅRL och till revisorslagen, RevL (SOU 1999:43). Det fjärde bolagsdirektivets, det så kallade räkenskapsdirektivet, syfte är att harmonisera reglerna gällande årsbokslut och förvaltningsberättelsen. Direktivet utfärdades 1978 och innehåller sedan 1993 ett tilläggsdirektiv. I direktivet föreskriver artikel 51 obligatorisk revision av företagets årsbokslut och förvaltningsberättelse gällande aktiebolag eller motsvarande. Dock har medlemsländerna enligt tilläggsdirektivet rätt att undanta små aktiebolag under förutsättning att två av tre gränsvärden understiger gränsvärdena i direktivet (Justitiedepartementet, 2005). Gränsvärdena för små aktiebolag är enligt nedan (Thorell & Norberg, 2005):

högst 50 anställda

7,3 miljoner euro i omsättning

3,65 miljoner euro i balansomslutning

Det åttonde bolagsdirektivet (84/253/EEG), revisorsdirektivet från 1984 anger minimikvalifikationer för revisorer och revisionsbolag. Här föreskrivs minimikraven för revisorns kompetens, men däremot anges inga exakta riktlinjer i fråga om kravet på oberoende. Dock kan det fastställas att kraven på revisorer som utför lagstadgad revision kräver mycket hög kompetens. Här finns emellertid en skillnad i utbildningssystemen i de olika medlemsländerna, vilket harmoniseringen minskat. Likväl går det inte att bortse från att skillnaderna fortfarande är väsentliga mellan de europeiska medlemsländerna (Europeiska Kommissionen, 1996).

Inom EU:s medlemsländer krävs också revision i olika utsträckning. EG:s fjärde bolagsdirektiv som är tillämpligt på företagsformer där delägaransvaret är begränsat så som aktiebolag eller jämförlig utländska associationsformer, föreskriver obligatorisk revisionsplikt för alla aktiebolag, enligt de gränsvärden som beskrivits ovan. I de nordiska länderna krävs dock fortfarande revision i alla aktiebolag oavsett storlek. Thorell och Norberg (2005) argumenterar för att detta undantag kan vara en följd av likheter i ländernas aktiebolagsrätt. De nordiska ländernas lagstiftning bygger på en gemensam historia och ett gemensamt nordiskt utredningsarbete. Med tiden har skillnader uppstått, men minskar nu återigen genom implementering av EG:s bolagsdirektiv (Svernlöv, 2005).

De nationella redovisningssystemen är idag lika inom EU med hänsyn till formalia och upplysningar i de finansiella rapporterna tack vare direktiven. Emellertid existerar skillnader då medlemsländerna värnar om nationella regler och endast implementerar de obligatoriska delarna av direktiven (Haller & Kepler, 2002). De ursprungliga förutsättningarna är också olika beroende på ländernas tradition inom bolagsrätt. Av de europeiska länderna har exempelvis Tyskland och Frankrike aldrig haft full revisionsplikt för alla aktiebolag. I dessa länder kan företag däremot låta sig frivilligt revideras. Det har, allt eftersom utvecklingen fortskridit, också visat sig att länderna har löst implementeringen på olika sätt då vissa har valt en distinktion mellan mikrobolag och små aktiebolag och där de först nämnda undantas från revisionskraven medan små aktiebolag är skyldiga att göra en sammanställning som ger en viss garanti att bokföringen har skötts på ett korrekt sätt. Andra medlemsstater har gjort en uppdelning på rådgivning och revision i små aktiebolag respektive rådgivning och revision i större aktiebolag (Grönbok, 1996).

En konsekvens av direktiven är att nya marknader uppstått för konsultation där mindre aktiebolag istället anlitar kvalificerade redovisnings- och skattekonstuler som hjälper till att sköta företagets bokföring, årsredovisning och skattedeklaration. I Tyskland har exempelvis en marknad för så kallade *Steuerberater* uppkommit, vilka erbjuder auktoriserade redo-

visningstjänster. För att kunna erbjuda kvalificerade tjänster och bli legitimerad måste ett kunskapsprov uppfyllas (Thorell & Norberg, 2005).

3.3 Storbritannien

Storbritannien utgör en särställning bland länderna i EU då en likvärdig jämförelse är möjlig att göra angående revisionsplikt i Sverige. Detta eftersom Storbritannien i likhet med Sverige tidigare hade krav på att alla företag oavsett storlek skulle följa samma lagar och regler gällande revision (Manek, 2000). Revisionsplikten har för små aktiebolag i Storbritannien successivt tagits bort sedan 1993. Gränsvärdena för plikten har höjts under åren 1997, 2000 och 2004, för att idag vara desamma som EU:s gränsvärden (Thorell & Norberg, 2005).

Istället för revisionsplikt infördes till en början en förenklad revisionsrapport. Då denna efter tre års tid inte uppfattades fylla någon funktion, slopades även den. Detta har lett till att Storbritanniens undantag från revisionsplikt i små aktiebolag är intressant ur ett svenskt perspektiv då en bedömning av tänkbara konsekvenser kan ge en vägledning vid en eventuellt slopad revisionsplikt i Sverige. Det engelska undantaget bygger på en medveten filosofi att förenkla regler och där avskaffandet av revisionsplikt för små aktiebolag är en del av en mer omfattande plan vars syfte är att minska små aktiebolags kostnader. Avsikten är också att hjälpa till att stärka deras konkurrenskraft i förhållande till övriga små aktiebolag, framför allt i Europa. Ett sätt ansågs vara att förenkla de regelverk som leder till kostnader för företagen där inte en bevislig nytta överstiger kostnaden för företaget (Thorell & Norberg, 2005).

En omfattande engelsk vetenskaplig studie angående utvärdering av effekterna av undantag av revisionsplikten har gjorts av Jill Collis under 2003, vilken senare har legat till grund för en svensk undersökning angående revisionsplikt i små aktiebolag. Undersökningen har genomfört av professorerna Per Thorell och Claes Norberg under 2005 på uppdrag av Svensk Näringsliv. Collis undersökte i sin studie hur många företag i Storbritannien som utnyttjade revisionspliktens avskaffande, hur stor kostnadsbesparingen var, samt om och i så fall varför, företagen ändå skulle låta sig revideras. När Collis genomförde undersökningen 2003 valde 58 % av de företag som omfattades av undantaget från revisionsplikt att avstå från revision, medan 42 % valde frivillig revision. I Storbritannien ansågs huvudskälet till slopad revisionsplikt vara kostnaden för revision. Den största fördelen angavs vara kontrollen av redovisningen, samt den ökade trovärdigheten. Skälet till att många fortsatte betala för en revision var dock att företagsledningen såg detta som mycket viktig del av företagets riktlinjer. Även Storbritanniens regering har sedan 1993 varit positiv till de höjningar av gränsvärdena som genomförts. Åsikten har varit att nyttan av revisionen för samhällets intressenter har varit mindre än kostnaden för företaget. Regeringen framhåller att när gränsvärdena höjs blir andelen företag som utnyttjar undantaget från revisionsplikt allt färre, vilket ytterligare belyser att revisionen är till för de större företagen (Thorell & Norberg, 2005).

Även Seow (2000) har undersökt behovet av revision hos små företag i Storbritannien. Seow anser att ju mindre hjälp ett företag behöver från en revisor, desto mer har företaget att vinna på slopad revisionsplikt. Små företag får bära en onödig kostnad om revisionen är lagstadgad, men påvisar samtidigt att det är viktigt att även värdera nyttan av revisionen. Seow anser vidare att det finns tydliga bevis för behov av frivillig revision och att slopad revisionsplikt inte behöver betyda en intäktsminskning för revisionsbyråerna. Detta är en åsikt som delas av Kent Ekenmo, godkänd revisor vid Ekonomihuset i Nässjö (personlig intervju 2006-03-09) som tror att intäkter för redovisningstjänster istället kommer att öka.

3.3.1 Forna koloniers motsatta vägval

När Storbritannien påbörjade sitt successiva avskaffande av revisionsplikten 1993 valde den före detta kolonin Hong Kong att behålla lagstadgande. Chung och Narasimhans (2001) studie visar att både företagen och revisionsbyråerna i Hong Kong anser att nyttan med revisionsplikt finns. Chung och Narasimhan (2001) anger vidare att anledningen till att revisionen blir kostsam i små företag är att den interna kontrollen i små företag är sämre än i större företag, vilket leder till en mer omfattande revision. Vidare drar de slutsatsen att då nyttan upplevs större än kostnaden och då inga alternativ finns till revision, kan revisionsplikten försvaras i Hong Kong.

Även den till Storbritannien forna kolonin Malta har valt att precis som Hong Kong behålla revisionsplikten. I en studie från 2003 visar Tabone och Baldacchino hur revisionsplikten uppfyller två viktiga roller; dels trovärdighet mot tredje part, dels en positiv effekt på ägare och anställda. Tabone & Baldacchino (2003) poängterar vikten av att se till storleken på företagen när revisionsplikten diskuteras. Just nu finns inga restriktioner, men på sikt tror man att privata företag av viss storlek kommer att bli undantagna från revisionsplikten. Tabone och Baldacchino använde i sin studie påståenden som 150 ägarledda företag genom gradering skulle ange relevans för. En skillnad mot andra studier var att dessa respondenter inte upplevde kostnaden som en finansiell börda, utan att den istället var ett sätt att slippa straffavgifter och andra sanktioner som oriktiga redovisningsuppgifter kan leda till. Den positiva effekten för ägarna består i bättre ordning, att eventuella fel upptäcks genom kontrollen, samt att finansiella råd lättare finns att tillgå. Ägarna förväntar sig dessutom ett mervärde i revisorns service.

Trots Hong Kongs och Maltas starka influenser av Storbritannien i form av språk, affärsrelationer, redovisnings- och revisionsstandarder har alltså båda länderna valt att avvika från Storbritanniens val att stegvis avskaffa revisionsplikten.

3.4 Revisionsplikten i Sverige

Revisionsplikt i Sverige infördes i 1895 års ABL. Vid den här tiden var syftet med revision att aktieägarna skulle få en inblick i det företag de investerat i (Sjöström, 1994). Detta berodde på att det i 1848 års ABL fastställdes att bolag kunde drivas utan personligt betalningsansvar, vilket i sin tur ledde till att ägarna ofta tog en mer passiv roll i förvaltningen, medan olika aktieägare investerade (Diamant, 2004). Dock uppmärksammades ganska snart efter att 1895 års ABL implementerats att kostnaderna för revisionsplikt var en tung börda för mindre bolag (Sjöström, 1994). Dessa kostnader hade sin förklaring i att samtliga verifikationer granskades i bolagen (Diamant, 2004).

Diskussionen var vid denna tidpunkt lik dagens debatt. Vilka var egentligen fördelarna med revision? Skulle revision vara tvång eller frivilligt? Några riksdagsledamöter uppfattade att revisionen gav ökat förtroendet för de företag som granskats. Revisionen ansågs av dem vara en konkurrensfördel då en revisor kunde försäkra bolagets soliditet till omvärldens intressenter och att räkenskapsfusk kunde hindras. Motståndarna menade däremot att de som ville fuska förmodligen skulle fortsätta med detta trots revisionskrav och om revisionen var frivillig skulle de avstå helt från att anlita revisor (Sjöström, 1994).

En annan likhet med dagens debatt var jämförelsen med Storbritannien, där revisionsplikten var lagstadgad sedan 1894, vilket uppmärksammats av riksdagsledamöter i Sverige. Storbritannien ansågs framträdande på området i jämförelse med exempelvis Tyskland, vilket gjorde att kraven på oberoende som dök upp 1902 för att uppnå en effektiv revision, främst byggde på importerade idéer från Storbritannien (Sjöström, 1994).

Även gränsen mellan oberoende granskare och rådgivare/konsult var omdebatterad redan i början av 1900-talet. Att rådgivning förekom tidigt hos revisorn berodde på den höga kompetens revisorn hade jämfört med dåtidens bolagsägare. Det ansågs därför viktigt att utnyttja revisorns kunskap för bättre företagsutveckling och för att höja kvaliteten på redovisningen. 1895 bestämdes att styrelsen inte fick välja revisor. Tidigare var det vanligt att styrelsen gav instruktioner om vilken del av räkenskaperna revisorn fick granska och vad som inte fick anmärkas på, vilket ledde till en jävsituation. Inte heller fick revisorn ha anställning vid företaget som granskades. Under åren har jävsreglerna skärpts alltmer, både gällande släktförhållande till bolagets styrelse och VD, samt att inneha andra uppgifter i det granskade bolaget (Sjöström, 1994).

Behovet av yrkesrevisorer kom av den i början av 1900-talet ökande ekonomiska brottsligheten. Dessutom riktades stark kritik mot revisorernas kompetens och bristande oberoende (Sjöström, 1994). Kritiken resulterade i hårdare krav på kompetens och 1899 blev revisorer statligt erkända genom Svenska Revisorsamfundet (SRS). 1910 lagstodgades dessutom att revisorn skulle vara oberoende till både bolaget och dess styrelse (Diamant, 2004). Auktorisationen genomdrevs senare av Stockholms Handelskammare 1912. Av de första som auktoriserades påverkade speciellt Oskar Sillén revisorernas vidare progression i Sverige. Andra viktiga milstolpar i revisionens framväxt är Kreugerkraschen i vars spår revisorn fick ökat ansvar och tydligare regler, vilket resulterade i att alla börsbolag krävdes ha minst en auktoriserad revisor. Detta fastslogs i ABL från 1944 (Sjöström, 1994).

1977 slog Brottsförebyggande rådet (BRÅ) larm att revisionsplikten inte berörde de små företag som var mest utsatta för ekonomisk brottslighet, därför skulle nu istället de små aktiebolag, som var bildade i syfte att slippa personligt ansvar, granskas. Detta ledde så småningom till att lag infördes 1983 om att alla aktiebolag är skyldiga att anlita en kvalificerad revisor, vilket också var en följd av var att liknande regler hade införts i EU (Sjöström, 1994).

3.4.1 Lagstiftning om revision idag

Alla svenska aktiebolag ska, som nämnts ovan, sedan 1983 granskas av revisor. Revisionen innebär att årsredovisning, bokföring, samt styrelsens förvaltning granskas. Revisorn som enligt ABL 9 kap. 12§ ska vara godkänd eller auktoriserad revisor, ska därefter skriva en revisionsberättelse, vilket är en rapport av granskningen. 2004 infördes ytterligare regler i form av Revisionsstandard (RS) som bygger på International Standards on Auditing (ISA). Detta är de revisionsstandarder som ska gälla i hela EU. Reglerna innebär att granskningsprocessen har intensifierats. Väsentlighet och risk är begrepp revisorn använder för att upptäcka fel och brister. Väsentlighet styr vad revisionsarbetet ska koncentreras mot för att hitta väsentliga fel som skulle kunna påverka årsredovisning och förvaltning. Även omfattningen bestäms av begreppet väsentlighet. Vidare analyseras risker i redovisningen och svagheter i den interna kontrollen vid företaget. RS kräver vidare att revisorn ska samlas in revisionsbevis som används som bas för revisionsberättelsen (Prop. 2004/05:85). Här är avgörande att revisorn är väl insatt i bolagets verksamhet, dess struktur och uppbyggnad. Revisorn bör även ha kunskap om hur branschen för det reviderade bolaget ser ut, dess tillväxt, konkurrens, miljökrav och aktuella regelverk. Även samhällsekonomiska faktorer som räntor, inflation och valutor hör till de uppgifter en revisor bör vara uppdaterad inom (FAR Förlag, 2005). Enligt Ekenmo (personlig intervju 2006-03-09) innebär de utökade kraven i RS ett betydligt högre krav på dokumentation, vilket krävs av alla bolag oavsett storlek. Han anser att detta medför att oavsett bolagets behov tvingas revisorn att lägga fler timmar på sin klient, vilket medför ökade kostnader för bolaget.

3.5 Intressenternas nytta

Revisorns roll är att kvalitetssäkra information för att ge ökad trovärdighet för företagets redovisning. Informationen används sedan av företagets intressenter som underlag i beslutsfattande. Intressenterna är ägare, anställda, företagsledning, stat, kommun, skatteverket, kunder och kreditgivare. (FAR Förlag, 2005). Enligt Thorell & Norberg (2005) förväntar sig dessa intressenter att revisionen genomförs av en oberoende revisor som kan garantera att företagets räkenskaper är korrekta och att företaget följt relevanta lagar och regleringar.

Ägare - I små bolag har ägarna kontroll över verksamheten, men i större företag är detta svårare då ägarna ofta inte ingår i företagsledningen. Ägarna vill då ha korrekta uppgifter från revisorn för att kunna se över sitt ägande (FAR Förlag, 2005). Enligt Sjöström (1994) var detta en av orsakerna till att revisionsplikten infördes. Revisionen sågs som en garanti för att ledningen lämnade tillförlitlig information till ägarna.

Företagsledning - Företagsledningens nytta av revision består i information om redovisningens eventuella brister och fel. Dock är ofta ekonomisk rådgivning före bokslutet viktigare än granskning som görs i efterhand (FAR Förlag, 2005).

Anställda - Anställdas intresse av revision är begränsat, likafullt är de naturligtvis intresserade av att företaget går bra och då kan en källa till information vara årsredovisningen som är upprättad eller kontrollerad av revisor (FAR Förlag, 2005). Detta begränsade intresse innefattar även intressentgrupperna kunder och leverantörer enligt Danielsson et al (2005). De anser vidare att revisionsplikten inte medför någon skillnad för leverantörer i deras beslutsfattande rörande kundkrediter. Inte heller kunder är beroende av att deras inköp sker från ett reviderat aktiebolag då deras intresse i huvudsak består i att företaget de köper av levererar i rätt tid, till rätt plats och med rätt kvalitet och kvantitet.

Stat och kommun - Stat och kommun är intresserade av företagets räkenskaper då beräkningarna är underlag för skatt och avgifter företagen ska betala. Denna intressentgrupp är därför ivriga förespråkare för revision där granskning av bolagens redovisning är väsentlig. Speciellt Skatteverket är enligt Wennberg (1992) och Danielsson et al (2005) en angelägen användare av granskade årsredovisningar. Eftersom skattekontroll ingår i revisorns uppgifter vid granskning skulle Skatteverket påverkas om deras informationskälla inte längre var lagstadgad. En slopad extern revision skulle medföra slarv med skattebetalningar och försvåra Skatteverkets arbete. Beskattningen i Sverige har en rättvänd koppling till redovisningen, vilket innebär att beskattning ska ske på bokföringsmässiga grunder (Artsberg, 2003). Detta innebär att Skatteverket använder årsredovisningar som underlag för skatteberäkningar och som nämnts ovan är en av de största förespråkarna för revisionsplikten.

Kreditgivare - En annan intressent till revisionsplikten är kreditgivarna som önskar reviderade årsredovisningar från sina kunder för att lättare kunna bedöma säkerheten för lån. Eftersom ägarna till aktiebolag enligt ABL 3:1 inte har personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser är det viktigt för kreditgivarna att få tillförlitlig information om deras kunders soliditet och likviditet, vilket kan erhållas från en årsredovisning. En reviderad årsredovisning anses ge större säkerhet då den är granskad av en utomstående, oberoende person (Danielsson et al 2005). Här finns därför ett relativt stort intresse att bevara revisionsplikten hos samtliga aktiebolag oavsett storlek (FAR Förlag, 2005). Detta är något som även Ekenmo och Lidén (2005) argumenterar för i sin studie där deras slutsats visar att det bör finnas en kontrollinstans för de små aktiebolagen. Danielsson et al (2005) hävdar att kreditgivarna i deras undersökning, samt även Skatteverket, var ovilliga att helt förlora kontrollen om revisionen skulle bli frivillig och de föreslår därför ett enklare revisionsförfarande, en så kallad review.

3.6 Principal-agentteorin

Principal-agentteorin, synonymt med agentteorin, innebär att ägaren/principalen vänder sig till en annan person/agenten för att denna ska förvalta och/eller använda dess resurser. I agentteorins enklaste form är företagsledningen agent och ägaren principal. Förhållandet grundas på makt och hierarki där principalen är den styrande och agenten den som styrs. För att inte agenten ska handla i strid mot principalens intressen försöker principalen kontrollera agenten, vilket skapar övervakningskostnader av agenten. Redskapet som principalen använder för att kontrollera agenten är revisorn (Anthony & Govinarajan, 1998). För att tillförsäkra ägarnas insyn gör revisorn kontroller av förvaltningen. Revisorns roll blir därmed att öka tilltron mellan ägare och ledning, men även utåt mot samhällets intressenter (Diamant, 2004). Enligt Artsberg (2003) har agentteorin kritiserats för att den utgått från förenklade antaganden där de a priori antaganden som gjorts inte testats. En fördel med teorin är dock att den kan anses inneha en betydande förklaringsgrad.

Utgångspunkten i principal-agentteorin är att ägandet och företagsledningen är separerade och att de har motstridiga intressen (Diamant, 2004). Enligt agentteorin agerar båda parter rationellt utifrån självintresse för att maximera sin nytta. Eftersom agentens handlingar inte alltid gynnar principalen använder sig den sistnämnda av redovisningsinformation för att kontrollera att agenten uppnår och tillvaratar organisationens mål. I relationen kan en informationsasymmetri uppstå då agenten oftast har mer information än principalen, vilket påverkar principalens möjlighet att effektivt övervaka om agenten utför uppdraget på bästa sätt och i linje med principalens intresse (Macintosh, 1994). Informationsasymmetrin som uppstår gör att granskning är nödvändig för att ägarna ska kunna fatta rätt beslut (Diamant, 2004). För att maximera sin egen nytta kan exempelvis agenten välja att redovisa efter metoder som ger en högre vinst om hans ersättning är knuten till vinstnivån i form av bonusavtal (Artsberg, 2003). Upptäcker övervakningen brister där ledningen åsidosatt sina skyldigheter mot ägaren, bör sanktioner finnas till hands (Diamant, 2004).

Agentteorin pekar på kontraktets betydelse för att skapa incitament och styra beteende. Om det finns ett ömsesidigt intresse för längre relationer skulle ett gemensamt kontraktssamverk kunna bidra till att risker och vinster sett över en längre tid delas på ett rättvist och genomtänkt sätt. I agentteorin där kontraktet är i fokus, påverkas detta bland annat av respektive parts information, hur enkel eller komplicerad uppgiften är att utföra och utvärdera, samt osäkerheten i uppdraget (Rapp & Torstensson, 1994).

Lagstiftningen ställer krav på att aktiebolag måste ha något slags övervakningssystem av agenten för att få bedriva sin verksamhet. Genom lagstiftningen tillgodoses principalens intresse, där utöver ägaren även andra intressenter kan inneha principalens roll och därmed ha behov av att kunna bedöma organisationens verksamhet. Krav ställs på att information som lämnas till principalen också ska granskas av någon oberoende. Att kontrollera att agenten sköter sina åtagande mot principalen är enligt lag revisorns uppgift. Revisorn ska också vara ett incitament för bolagsledningen att agera för organisationens bästa. Revisorn ersätter kontakten mellan principalen och agenten, vilket därmed också minskar övervakningskostnaderna (Diamant, 2004). Inom sitt ansvarsområde är det revisorns uppgift att granska att kontraktet inte bryts och att redovisningsinformation ges enligt godkända metoder och principer. Likväl fråntas inte ledningen sitt ansvar. Härav kan ett förväntningsgap uppstå då ibland orealistiska förväntningar ställs på revisorn i kombination med okunskap om faktorer som begränsar den praktiska revisionsinsatsen. Revisionen ska dock genomföras med en rimlig grad av säkerhet och ge garantier för korrekthet i företagsledningens agerande. Detta ligger såväl i ägarnas, som i övriga intressenters intresse (Fant, 1994).

3.6.1 Agentteorin i små ägarledda bolag

Hur fungerar då principal-agentteorin i små ägarledda bolag? Enligt förarbeten till ABL ska intressenterna till dessa bolag få sina intressen tillvaratagna genom lagstadgad revision. Behovet av lagstadgat revisionskrav i små aktiebolag är svårförklarat, men anledningen till kravet troligtvis är att ägarna inte tros klara av att själva förvalta sitt bolag, samt att samhällets intressenter behöver den insyn som revisorernas granskning och verifiering ger (Diamant, 2004).

I de mindre ägarledda företag där ägare och företagsledning är samma person kan revisorns roll dock ifrågasättas då revisorn rapporterar och granskar information som redan är känd för ägaren (Tabone & Baldacchino, 2003). Thorell och Norberg (2005) anser att det är bara om företaget har mer än en ägare som revisionen innebär nytta för ägaren enligt agentteorin. Enligt Wills (1999) bör ägarledda företag därför själva kunna välja de lämpliga assurance services (försäkrande tjänster) som företaget har mest behov av och som är mest tillämpliga på den specifika branschen. Även Jones (1985) anser att revisionsprofessionen bör lägga kraft på att utveckla en mer anpassad revisionservice till de mindre företagen.

Enligt Fant (1994) kan revisorn påverka värdet på revisionen genom att uppfattas som den som i stor grad bär ansvaret och besitter kompetensen för insatserna. Revisorns oberoende roll i granskningen antas dessutom ge den mest tillförlitliga informationen. Uppfattningen upprätthålls bland annat genom rena marknadsmekanismer i form av samband mellan rykte och framgång och även genom offentlig reglering eller via revisorsorganisationernas egna normer. Under förutsättning att nyttan överstiger kostnaden motiveras den offentliga regleringen med hänsyn till parter med legala och ekonomiska intressen i organisationen, men som inte har möjlighet att påverka förutsättningarna. Dock ligger det i revisorernas eget intresse att tilltron till deras kvalifikationer upprätthålls, eftersom efterfrågan på deras tjänster därmed bevaras (Fant, 1994). Artsberg (2003) argumenterar emellertid att revisorernas fokus på att vara företrädare för ägare har frångåtts, till att istället framhålla att de är opartiska till olika intressenter i samhället, detta för att tillvarata och framhäva sin neutrala och oberoende ställning. Enligt Hatch (2002) påverkas rollen av internationella trender inom såväl politiska, juridiska som ekonomiska områden, vilket i sin tur påverkar aktiebolagen och dess omgivning. En sådan ”ny” utvecklingsriktning är utvecklingen inom redovisning och revision vars syfte är att harmonisera regelverket för att åstadkomma en lättare jämförelse mellan länder både inom EU, men även utanför där IASB regelverk är avgörande för framåtskridandet.

3.7 Jäv och revisionsplikten

Idag är det mycket viktigt för små företag att ha en rådgivare då reglerna ofta är alltför komplexa för enskilda ägare att sätta sig in i. Revisorernas rådgivning är därför mycket värdefull (Sjöström, 1994). Enligt Artsberg (2003) tjänar revisorerna mest pengar på sin rådgivning i jämförelse med revisionsintäkterna. Detta innebär att det finns en lönsam marknad för revisionsbyråer förutom rena granskningsuppdrag. Revisorn ska vara oberoende i sitt agerande, både mot företagsledningen och mot andra intressenter. Därför krävs att granskningen är objektiv och inte gynnar någon mer än andra. Dessutom måste revisorn hålla sig inom reglerna för vad som uppfattas som jäv.

Jäv innebär att den av bolaget utsedda revisorn inte får stå nära bolaget som revideras. Revisorn får exempelvis inte vara gift eller sambo, syskon eller släkt med någon som har viss funktion i bolaget. Enligt 21§ RevL får revisorn inte heller ha uppdrag i bolag där en nära släkting arbetar med bolagets bokföring. 9 kap. 17§ ABL anger också att en revisor är jävig då han eller hon, utöver granskning, även bistår vid bolagets bokföring. Inte heller får revi-

som vara verksam i samma företag som den person som gör bolagets grundbokföring eftersom byråjämv då uppstår. Dock kan revisorns kollegor hjälpa till med andra bokföringsuppgifter som huvudbokföring eller årsredovisning (Prop. 2004/05:85).

Åtstramningen av lagen som diskuterats i Justitiedepartementets promemoria *Några frågor om revision* innebär att alla typer av kombiuppdrag där kombination av redovisning och revisionstjänster erbjuds, blir förbjudna. Detta skulle innebära att de byråer som anlitar en och samma revisionsbyrå till tjänsterna, måste separera dem till två byråer (Wennberg, 2004). De aviserade skärpningarna av oberoendekravet både internationellt och i Sverige, får därför konsekvenser för små aktiebolag. I länder som inte har revisionsplikt för små aktiebolag uppkommer inte detta problem (Burén & Nyquist, 2005).

Konsekvenserna av byråjämv drabbar små aktiebolag genom ökade kostnader. Bengt Gustavsson, företagsägare i Värmland, anser att det är samhällets uppgift att betala för revision som enbart innebär kontroll av småföretagare till nytta för samhället. Gustavsson vill inte vara utan revisor, men vill använda revisorn av andra skäl som att hjälpa företaget att växa och utvecklas (Precht, 2005). Enligt Thorell och Norberg (2005) skulle byråjämv innebära en kostnadsökning på cirka 30 % då ytterligare en byrå ska ägna tid åt att sätta sig in i bolagets verksamhet.

Om revisionsplikten slopas skulle frågan om byråjämv inte längre vara aktuell. Enligt Stefan Persson, Ernst & Young är kombiuppdragen inte att föredra för revisionsbyråerna. Han anser att båda tjänsterna redovisning och revision är viktiga och att kombiuppdrag ger klang av ”rabatterbjudande” på revisionsdelen. Han vill hellre se att tjänsterna erbjuds separat. Vidare framgår att Persson ser som sin främsta uppgift att hjälpa företagen, inte att tvinga på dem revision. Revisionen bör istället vara efterfrågebaserad. Det skulle medföra att revisionen värderas högre och ses som ett steg i den kedja av tjänster som erbjuds (Wennberg, 2004).

Peter Bodin från Lindebergs Grant Thornton anser att revisionsplikten bör bestå för små aktiebolag. Han anser att man måste se till de små bolagens bästa. Om dessa bolag istället för att anlita en byrå för ett kombiuppdrag, måste kontakta två byråer och låta båda sätta sig in i företagets verksamhet, skulle det orsaka både en större tidsåtgång för bolaget och en högre kostnad. Helhetsgreppet som finns idag, skulle bli svårare att uppnå. Att företagen själva försöker ordna sin bokföring och bokslut för att sedan enbart utnyttja en byrå för revision, är något som Bodin inte ser som möjligt för de flesta företag. Komplexiteten i lagar och regler är för stor. På sikt skulle missnöjdhet uppstå hos Skatteverket och banker när fel i räkenskaperna blir mer vanligt. Bodin pekar framför allt på den kvalitet redovisningen håller när en revisionsbyrå gjort arbetet och han framhåller att det är fel att de mindre bolagen ska drabbas när redovisningsskandalerna som ägt rum rör stora bolag. Detta är något som även Gunvor Engström från Företagarna håller med om. Hon betonar att revisorn är en mycket viktig kontaktperson för de små företagen och att ett förbud mot kombiuppdrag skulle bli kostsamt och komplicerat för den enskilde företagaren. Engström anser att det borde finnas en gräns för vilka företag som förbudet mot kombiuppdrag ska gälla. Själv föreslår hon en åtskillnad mellan privata och publika bolag, eller att en skiljelinje görs vid ett visst antal anställda. Även FAR:s generalsekreterare Dan Brännström hoppas att Justitiedepartementets förslag inte går igenom på grund av de samordningsvinster som företagaren idag kan göra då en byrå kan hjälpa till med både redovisning och revision. Brännström anser att promemorian går helt emot den förenkling för små företag som regeringen sägs sträva emot och att han är orolig för att byråjämv ska innebära sämre kvalitet på redovisningen. Vad alla är ense om är att revisionsbyråerna förmodligen kommer att få en ökad mängd uppdrag inom rådgivning (Wennberg, 2004).

3.8 Ny yrkesroll – auktoriserad redovisningskonsult

I samband med debatten om förenklingar för små aktiebolag, avskaffande av revisionsplikten samt diskussionen om det utökade byråjävet, har nytt fokus riktats mot företagets redovisning. Redovisningsbranschen ser en möjlighet att expandera sin marknadsandel om dessa regelförändringar äger rum. Redan idag har redovisningsbyråerna en stor andel av marknaden för redovisningstjänster, men revisionsbyråerna rustar nu för kamp om de små aktiebolagen utifall att revisionsplikten skulle avskaffas (Balans, 2005). Detta bekräftas av Ekenmo (personlig intervju 2006-03-09) som uppger att en viss reduktion av revisionstjänster troligen kommer att ske, men att detta kommer att uppvägas av en ökad efterfrågan av redovisningstjänster och konsultation.

Även Burén och Nyquist (2005) argumenterar att behovsanpassade tjänster skulle växa fram vid ett avskaffande av revisionsplikten, vilket antas skulle ge nya affärsmöjligheter och marknader för revisorer och redovisningskonsulter. Burén och Nyquist hävdar även att svenska små aktiebolag inte bör bekosta tjänster de inte själva efterfrågar när deras konkurrenter i omvärlden är befriade.

För att höja kompetensen i redovisningsbranschen och göra rollen som redovisningskonsult tydligare har SRF under 2006 infört en kvalitetsstämpel för yrkesrollen, vars titel är auktoriserad redovisningskonsult (SRF, 2006). SRF har dock fått kritik från Brännström, FAR, för den nya redovisningstiteln då han anser att titeln står alltför nära det inarbetade begreppet auktoriserad revisor (Balans, 2005). Auktorisationen kräver förutom civilekonomexamen eller SRF:s egen redovisningskonsultexamen, även 3 års relevant praktik från redovisnings- eller revisionsbyrå, samt deltagande vid en obligatorisk seminariedag. Enligt SRF är kompetensområdena redovisning, ekonomistyrning, beskattning och civilrätt (SRF, 2006). Detta bekräftas av Stefan Ström, redovisningskonsult vid LRF i Tranås som ser titel som ett sätt att förtydliga yrkesrollens kompetens, en kompetens som står sig mycket väl i jämförelse med revisionsbyråernas redovisningskunskaper. Ström tror därför att ett avskaffande av revisionsplikten skulle innebära ökade möjligheter för redovisningsbyråer att konkurrera med revisionsbyråer, men att det i slutändan faktiskt är den byrå där kunden upplever mest nytta som får uppdraget. Här anser Ström att redovisningsbyråerna kan ha en fördel då de i de flesta fall har tätare kontakt med kunderna löpande under året, i jämförelse med revisionsbyrån som oftast enbart har kontakt i samband med bokslutet och revisionen (Ström, personlig intervju 2006-04-03).

3.9 Summering av referensramen

För att ge läsaren en överblick över den teoretiska bakgrunden, vilken studien grundar sig på, följer här en sammanfattning.

Frågan om regelförenklingar är inte ett unikt svenskt problemområde. Debatten är även aktuell internationellt då ett motsvarande arbete pågår i de flesta länder i västvärlden. I Sverige har Svenskt Näringsliv i en begäran till Justitiedepartementet efterfrågat regelförändringar med det primära syftet att förenkla för företag och där den främsta förenklingen som bör utredas är frågan om slopad revisionsplikt för små aktiebolag. Sverige avviker enligt Svenskt Näringsliv på ett markant sätt från övriga EU-länder i sina regler för små aktiebolag, vilket anses påverka företagets konkurrenskraft. Inom EU krävs revision i olika utsträckning beroende på hur länderna har implementerat det åttonde direktivet om slopad revisionsplikt för små bolag. En konsekvens av direktivet är att nya marknader uppstått för konsultation, där små aktiebolag istället för att vända sig till en revisionsbyrå, istället anlitar kvalificerade redovisnings- och skattekonsulter som hjälper till att sköta företagets bokföring, årsredovisning och skattedeklaration.

Professorerna Per Thorell och Claes Norberg har på uppdrag av Svenskt Näringsliv närmare undersökt om revisionsplikten bör avskaffas för små aktiebolag även i Sverige. I deras undersökning jämför de Sverige med den utveckling som skett i Storbritannien, där en studie av Jill Collis visade att kostnaden för revision upplevdes vara större än nyttan. Storbritannien har valt att stegvis förenkla reglerna för bolag och avskaffandet av revisionsplikt för små aktiebolag var en del av en mer omfattande plan, vars syfte var att minska små aktiebolags kostnader. Gränsvärdena för de bolag som undantagits från plikten har vid flera tillfällen justerats och Storbritannien använder idag EU:s gränsvärden. I Storbritannien ansågs huvudskälet till slopad revisionsplikt vara att kostnaden översteg nyttan för revision, medan den största fördelen angavs vara kontrollen av redovisningen, samt den ökade trovärdigheten för företaget.

Malta är ett av EU:s medlemsländer som i likhet med Sverige har kvar revisionsplikt för samtliga aktiebolag och där studier gällande revisionsplikten gjorts. Trots influenser från Storbritannien har Malta inte valt att följa sin forna kolonialmakt. Likartade resultat har även erhållits från en studie i Hong Kong, även detta en före detta koloni till Storbritannien. I båda länderna har nyttan med revision upplevts vara större än kostnaden.

Revisionsplikt i Sverige infördes i 1895 års ABL. Vid den här tiden var syftet med revision att aktieägarna skulle få en inblick i det företag de investerat. Revisionsplikten har genom åren debatterats och liknar i många hänseenden dagens debatt. *Alla* svenska aktiebolag ska sedan 1983 granskas av revisor. 2004 infördes ytterligare regler i form av Revisionsstandard (RS) som bygger på International Standards on Auditing (ISA), vilket är de revisionsstandarder som ska gälla i hela EU. Reglerna innebär att granskningsprocessen har intensifierats för alla bolag oavsett storlek, vilket medfört ökade kostnader för bolaget.

Revisorns roll är att kvalitetssäkra information för att ge ökad trovärdighet för företagets redovisning. Olika intressenter i företagets omgivning förväntar sig att revisionen genomförs av en oberoende revisor som kan garantera att företagets räkenskaper är korrekta och att företaget följt relevanta lagar och regleringar. För att tillförsäkra ägarnas insyn gör revisorn kontroller av förvaltningen. Revisorns roll blir därmed att öka tilltron mellan ägare och ledning, men även utåt mot samhällets intressenter. Här kan principal-agentteorin användas som förklaringsmodell. Utgångspunkten i teorin är att ägandet och företagsledningen är separerade och att de har motstridiga intressen. I relationen kan en informationsasymmetri uppstå då agenten oftast har mer information än principalen, vilket påverkar principalens möjlighet att effektivt övervaka om agenten utför uppdraget på bästa sätt och i linje med principalens intresse. Informationsasymmetrin som uppstår gör att granskningen är nödvändig för att ägarna ska kunna fatta rätt beslut. I de mindre ägarledda företag där ägare och företagsledning är samma person kan revisorns roll dock ifrågasättas då revisorn rapporterar och granskar information som redan är känd för ägaren. Thorell och Norberg anser exempelvis att det är bara om företagsledningen har mer information än ägaren som revisionen innebär nytta för ägaren enligt agentteorin.

Idag är det mycket viktigt för små företag att ha en rådgivare, då reglerna ofta är alltför komplexa för enskilda ägare att sätta sig in i. Revisorernas rådgivning är därför mycket värdefull. Detta innebär att det finns en lönsam marknad för revisionsbyråer förutom rena granskningsuppdrag. Dock har en åtstramning av lagen diskuterats, vilket innebär att alla typer av kombiuppdrag där kombinationen av redovisning/rådgivning och revisionstjänster erbjuds, blir förbjudna. Detta skulle innebära att de byråer som anlitar en och samma revisionsbyrå till tjänsterna, måste separera dem till två byråer. Konsekvenserna av byråjäv drabbar små aktiebolag genom ökade kostnader. Om revisionsplikten slopas skulle dock frågan om byråjäv inte länge vara aktuell. I samband med debatten om förenklingar för små aktiebolag, avskaffande av revisionsplikten, samt diskussionen om det utökade byråjävet,

har nytt fokus riktats mot företagens behov av revisions- och redovisningstjänster. Redovisningsbranschen ser en möjlighet att expandera sin marknadsandel om dessa regelförändringar äger rum. Redan idag har redovisningsbyråerna en stor andel av marknaden för redovisningstjänster. För att höja kompetensen i redovisningsbranschen och göra rollen som redovisningskonsult tydligare har en kvalitetsstämpel för yrkesrollen införts, vars titel är auktoriserad redovisningskonsult.

Med debatten om förenklade regler och då framför allt revisionsplikten avskaffande för små aktiebolag i åtanke, samt med den teoretiska referensramen som utgångspunkt, ämnar författarna till uppsatsen undersöka hur ägarna till mikrobolag upplever revisionsplikten, hur de skulle agera vid ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten, samt analysera bakomliggande orsaker.

4 Empiriska resultat och analys

För att underlätta förståelsen för undersökningen och undvika upprepningar kommer analysen att ske parallellt med att resultaten presenteras. Presentationen av resultaten kommer att illustreras genom ändamålsenliga diagram för att lättöverskådligt tydliggöra respondenternas svar. Analysen kommer att beröra de frågeställningar som är mest väsentliga för att besvara uppsatsens syfte. Hänvisningarna i detta kapitel avser enkätfrågorna i separat bilaga.

Urvalet till den empiriska undersökningen bestod av 200 mikrobolag i Jönköping län. Ett urvalskrav var att företagets e-postadress fanns tillgänglig i något av de två företagsregister som användes – Företagarna och Företagsfakta, samt att antalet anställda var färre än 10, då denna gräns avser mikrobolag. Av urvalet besvarade 35 procent den utsända enkäten, vilket får anses tillfredsställande. För att tilltala respondenterna utformades en intresseväckande ämnesrad till mailet, vilket också bestod av ett introduktionsbrev där den bifogade enkäten och dess syfte beskrevs. Sekaran (2000) menar att e-postenkäter vanligtvis har en något lägre svarsfrekvens än exempelvis postenkät. En något högre svarsfrekvens var emellertid önskvärd då omfattande tid nedlagts på förarbetet för att uppnå en hög kvalitet. Även den assistans som erhöles av WorldWideResearch gällande layouten argumenterades öka det professionella intrycket. Dillmans (2000) argumentation att det idag finns en nackdel med webbenkäter då det är vanligt med mycket skräppost och att ett e-postmeddelande om en Internetundersökning kan ses som reklam eller massutskick och därmed slängs, kan därmed förmodligen bekräftas. Trots en önskan om en högre svarsfrekvens argumenteras att de inkomna svaren är tillförlitliga då trenderna i resultaten av frågeställningarna kontinuerligt har kunnat följas under tiden de inkommit. Förändringarna har endast varit marginella med några få procentenheter. Detta hävdar uppsatsens författare styrker tillförlitligheten i undersökningen då större vikt lagts vid utvecklingsriktningen än svarsfrekvensen.

Eftersom uppsatsens syfte är att undersöka hur ägarna till mikrobolag upplever revision och revisionsplikt, skrevs i introduktionsbrevet att det främst var riktat till just ägare. Den första frågan i enkäten användes därför för att urskilja ägarnas svar (se fråga 1). Av mikrobolagen som besvarade enkäten var 80 procent dess ägare. Denna höga andel kan antas bero på att ägaren i mikrobolag ofta själva sköter de administrativa angelägenheterna. Programvaran som erhöles från WorldWideResearch innefattade möjligheten att se respondenternas svar till samtliga frågor samt att göra sammanställningar utifrån vissa frågor. Den empiriska analysen har därför gjorts på de svar som givits av ägarna, då utgångspunkten i undersökningen var att få fram deras åsikter, vilket innebar att exempelvis ekonomiansvarigas uppfattningar exkluderades.

Ägaren är central i undersökningen då ägarens ståndpunkt gällande revision, revisionsplikt och revisorns roll är den valda utgångspunkten. Som förklaringsmodell har principal-agentteorin använts, vilken hävdar att revisorn är ett verktyg mellan agenten och principalen för att i första hand tillförsäkra principalens insyn i bolaget eftersom det ofta uppstår en informationsasymmetri där agenten har mer information än principalen (Diamant, 2004). Genom agentteorin ifrågasätts dock revisorns roll när ägare och ledning i mikrobolag inte är separerade utan alltid en och samma person och därför inte har behov av denna typ av granskning som krävs i större bolag (Tabone & Baldacchino, 2003). Uppsatsens undersökning har därför strävat efter att utreda i vilken grad ägarna till mikrobolag upplever att revisorn tillför nytta och bidrar till ett ökat mervärde för bolaget och dess utveckling.

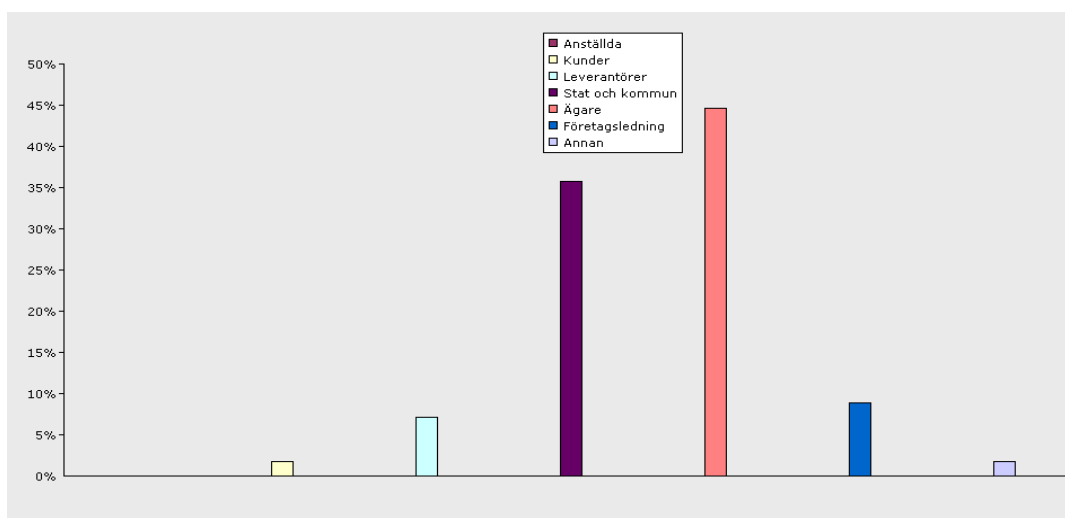
Revisorn ska vara ett incitament för bolagsledningen att agera för organisationens bästa. Att kontrollera att agenten sköter sina åtagande mot principalen är enligt lag revisorns uppgift, vilket betyder att revisorn ersätter kontakten mellan principalen och agenten, vilket

därmed också minskar övervakningskostnaderna (Diamant, 2004). Revisorn kan även påverka värdet på revisionen genom att uppfattas som den som i stor grad bär ansvaret och innehar kompetensen för insatserna. Dennes oberoende roll i granskningen antas ge den mest tillförlitliga informationen. Under förutsättning att nyttan överstiger kostnaden motiveras den offentliga regleringen. Dock ligger det i revisorernas eget intresse att tilltron till deras kvalifikationer upprätthålls, eftersom efterfrågan av deras tjänster därmed bevaras (Fant, 1994).

Självklart finns det olika uppfattning om revisionsplikten vara eller inte vara, samt dess fördelar och nackdelar vilket också ses från olika perspektiv beroende på vem som är i fokus. Detta måste finnas i åtanke när revisionsplikten debatteras. Exempelvis anser Peter Bodin från Lindebergs Grant Thornton att revisionsplikten bör bestå för små aktiebolag då komplexiteten i lagar och regler är för stor. Även Gunvor Engström från Företagarna håller med. Hon betonar att revisorn är en mycket viktig kontaktperson för de små företagen. Brännström har liknande åsikter då han hoppas att Justitiedepartementets förslag gällande byråjäv, i vilket dagens debatt om revisionsplikten bottnar i, inte går igenom. Han anser att promemorian helt går emot den förenkling för små företag som regeringen sägs sträva emot (Wennberg, 2004). Författarna till uppsatsen anser att revisorernas åsikter bör analyseras något kritiskt då de idag kan anses ha ensamrätt inom sitt område, vilket kan ses som en strävan mot en monopolistisk situation. Deras åsikter om revisionsplikten kan därför ses som partiska då det kan hävdas finnas ett egenintresse i att revisionsplikten bibehålls.

Till skillnad mot förespråkare för plikten anser Burén och Nyquist (2005) att svenska små aktiebolag inte bör bekosta tjänster de inte själva efterfrågar. Ström (personlig intervju 2006-04-03) tror att ett avskaffande av revisionsplikten skulle innebära ökade möjligheter för redovisningsbyråer, men att det i slutändan faktiskt är den byrå där kunden upplever mest nytta som får uppdraget.

Av de ovan nämnda debattörers åsikter framgår att motiven och uppfattningen om revision är skilda. I slutändan är det ändå ägarna som bekostar revisionen, oavsett vem som har störst nytta av den. Nyttan och kostnaden anses därför vara de grundläggande argumenten för att befästa revisionsplikten existens.

Figur 4.1 Ägarnas åsikt gällande vem som har störst nytta av revision

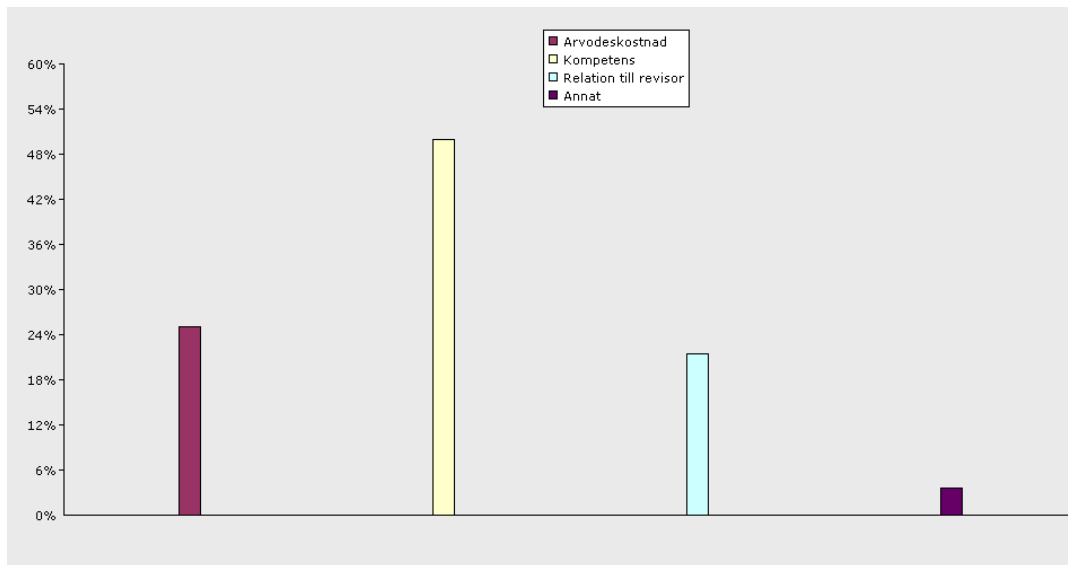
Vilka intressenter som upplever störst nytta av revision har studerats av bland andra Danielsson et al (2005), samt Ekenmo och Lidén (2005), vilka visar att Skatteverket och långivare anses ha störst nytta. Danielsson et al (2005) argumenterar att dessa intressenters nytta av revision gör att de inte är villiga att helt förlora kontrollen om revisionen skulle bli frivillig och de ger som förslag ett enklare revisionsförfarande, en form av review. I undersökningen i denna uppsats har däremot ungefär hälften av ägarna i enkäten svarat att de själva har störst nytta av revision, men de anser att även stat och kommun har stor nytta (se fråga 14). Ur resultaten kan också härledas att ett behov av ett förenklat revisionsförfarande som diskuteras av Danielsson et al (2005) är efterfrågat, då ägarna i denna uppsats upplever reglerna som komplexa. Enligt Flyborg et al (2005) bör regelverken anpassas till de små företagens villkor för att främja dessa företags tillväxt och utveckling. Då Sverige idag har drygt 200 000 mikrobolag, argumenteras att dessa, ur ett samhällsperspektiv, är mycket viktiga.

Att regelförenklningar behövs befasts även av Brännström, generalsekreterare för FAR, liksom Carlson, SRF som båda anser att regelsystemen för små företag behöver förenklas (Precht, 2005, Carlson 2005). Undersökningen visar att hela 89 procent av ägarna upplever att reglerna är komplexa (se fråga 16). En slutledning av detta kan vara att regeringen i större utsträckning bör fokusera på att förenkla reglerna för små aktiebolag. Detta styrker vikten av Svenskt Näringslivs arbete som i sin begäran till Justitiedepartementet efterfrågat regelförändringar där frågan om slopad revisionsplikt för små aktiebolag är den främsta förenklningen som bör utredas (Burén & Nyquist, 2005). Vid utformande av förenklingsarbetet kan jämförelse göras med Storbritannien som påbörjade sitt förenklingsarbete 1993 med att undanta små aktiebolag från revisionsplikt och som sedan dess stegvis har höjt gränserna (Thorell & Norberg, 2005). Detta förfarande anser uppsatsens författare stämmer väl överens med den diskussion om förenklingsarbete som pågår i Sverige och vilket skulle kunna argumenteras vara ett lämpligt tillvägagångssätt för att finna en optimal lösning efter svenska aktiebolags förutsättningar.

En relevant fråga är hur respondenterna upplever att kostnadens storlek förhåller sig till nyttan som erhålls genom revision (se fråga 15). Här anser 54 procent att nyttan överstiger kostnaden, vilket inte stödjer det argument Thorell och Norberg (2005) framför i sin rapport *Revisionsplikten i små aktiebolag* att kostnaden är högre och plikten därmed bör avskaffas. Vid frågan om revisionen bör vara efterfrågebaserad istället för tvingande svarar däremot 68 procent att de anser att efterfrågan bör styra. Oberoende av respondentens inställning till revisionsplikt ställdes följdfrågan om bolaget, trots avskaffande, ändå skulle fortsätta att låta sig revideras och där svarade 74 procent att de skulle fortsätta med revision av sitt bolag. Detta är en mycket hög andel med tanke på dagens debatt om pliktens avskaffande som är i linje med gällande EU-direktiv. Dessa empiriska resultat går emot tidigare studier. Då denna undersökning har genomförts i form av en kvantitativ enkätundersökning på 200 mikrobolag i Jönköpings län där stor vikt har lagts vid utformningen av relevanta och lättförståeliga frågor, hävdas emellertid att dessa resultat är tillförlitliga och generaliserbara. Av den andel som vill att revisionsplikten ska avskaffas och istället vara efterfrågebaserad är det 58 procent som ändå skulle låta bolaget revideras. Den högre siffran (74 procent) beror på att i denna andel ingår även de respondenter som anser att revisionen ska vara tvingande även i framtiden. Vid en jämförelse med Collis studie 2003 är detta ett avvikande resultat, då studien i Storbritannien visade att endast 42 procent av de engelska företagen valde att fortsätta revideras, vilket innebär att en övervägande del upplevde kostnaden som större än nyttan. En undersökning gjord i Hong Kong av Chung och Narasimhan (2001) om revisionspliktens framtid i landet, resulterade dock, liksom i denna uppsats, i att nyttan upplevs som större än kostnaden och då inga alternativ framlagts till revision, försvaras revisionsplikten i Hong Kong.

Majoriteten av mikrobolagen anser alltså att nyttan med revision är större än kostnaden och att de därför vill fortsätta revideras, dock med förbehållet att det ska vara frivilligt. Företagsägaren Bengt Gustavsson i Värmland, anser att det är samhällets uppgift att betala för revision. Han anser att kontrollen av småföretagare endast är till nytta för samhället. Gustavsson ser dock nytta med revisorn, men då av andra skäl, som att hjälpa företaget att växa och utvecklas (Precht, 2005). Agentteorin påvisar hur ett ömsesidigt kontrakt kan bidra till att båda parter vinner på en långsiktig relation och betydelse finns för att skapa incitament och styra beteende (Rapp & Torstensson, 1994). Resultaten från undersökningen kan anses ge uttryck för ett ömsesidigt intresse för kontraktsförhållande då en majoritet av ägarna även fortsättningsvis skulle efterfråga revisorns kompetens vid pliktens eventuella avskaffande. EU:s åttonde bolagsdirektiv anger de minimikrav som ställs på revisorns kompetens. Efter införandet av RS 2004 har granskningen av aktiebolag intensifierats, vilket ökat kraven på revisorn och innebär att mycket hög kompetens krävs för att utföra lagstadgad revision. De skärpta kraven gäller alla aktiebolag oavsett storlek (Prop. 2004/05:85). Detta kan argumenteras gå i helt motsatt riktning till det förenklingsarbete som eftersöks för framförallt de mindre aktiebolagen. Detta förenklingsarbete har svensk lagstiftare valt att frångå genom att inte undanta små aktiebolag från revisionsplikt enligt EU-direktivet. Skarp kritik har också riktats mot Regeringskansliet då mycket få förenklingsåtgärder har genomförts under senare år (Riksrevisionen, 2004). Uppsatsens undersökning visar att regelverk upplevs som komplexa och att ett stort förtroende för revisorns kompetens finns, detta då en majoritet av respondenterna trots ett avskaffande ändå upplever behov av revisorn och dennes kompetens. Resultaten tolkas mot bakgrund av komplexitet i regelverk. Om däremot förenklingsarbetet för små aktiebolag får genomslag och regler avsevärt förenklas, skulle detta kunna resultera i att mikrobolagsägarna inte kommer att uppleva samma behov av revision. Resultaten visar dock, som nämnts ovan, att ägare till mikrobolag har stor tilltro till sin revisor och dennes kompetens. Då en majoritet upplever en högre nytta än kostnad, kan det hävdas att revisorn fyller en viktig funktion även i mikrobolagen, vilket inte helt överensstämmer med agentteorins beträffande revisorns roll i ägarledda bolag.

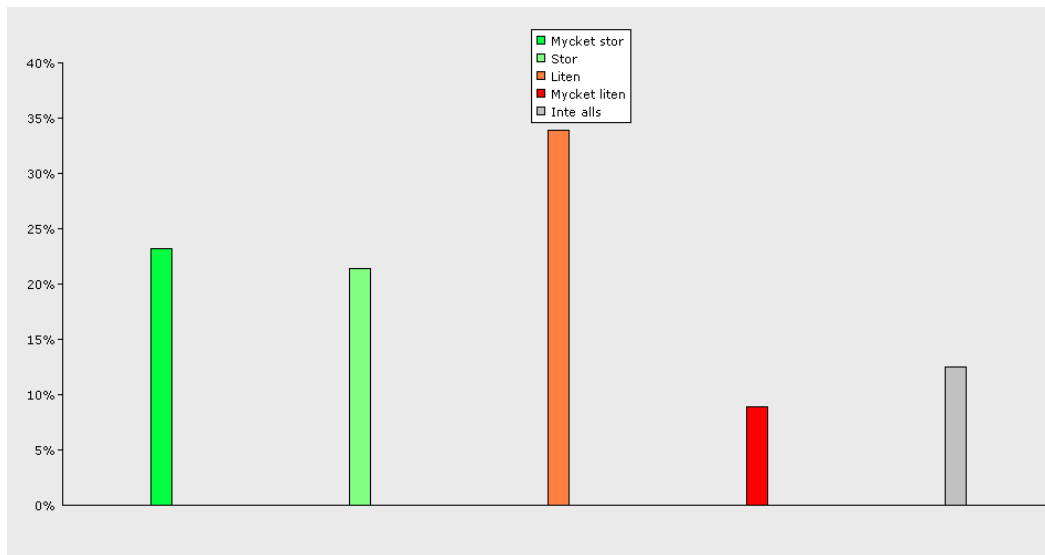
Vad är det då mikrobolagen efterfrågar av revisorn? Mikrobolagen i undersökningen fick frågan om i vilket ärende de oftast kontaktar, respektive själv blir kontaktad av, sin revisor (se fråga 2 och 3). Här visar resultatet att mikrobolagen i lika stor utsträckning kontaktar revisorn för att diskutera rådgivning som revision och redovisning, medan verksamhetsutveckling och riskbedömning idag inte har samma prioritet. Även när revisorn kontaktar företaget är ärendena likartade. Att bolagen efterfrågar flera tjänster bekräftar av FAR Förlag (2005) som uppger att bolagen ofta vill ha ekonomisk rådgivning före bokslutet, men även granskning i efterhand då eventuella fel och brister framkommer. Om kombiuppdrag där båda tjänsterna redovisning och revision erbjuds, blir förbjudna, skulle de företag som använder båda tjänsterna behöva anlita två byråer, vilket skulle medföra högre kostnader för företaget (Wennberg, 2004). Detta problem skulle dock inte vara aktuellt om plikten avskaffades, eftersom företagen då skulle kunna välja om de vill anlita en revisionsbyrå eller en redovisningsbyrå. Vid frågan om vad som styr valet av byrå (se fråga 12) framkom att hälften anser att kompetensen hos den som erbjuder tjänsterna skulle få avgöra. Dock spelar även arvodeskostnaden och relationen till revisorn stor roll.

Figur 4.2 Vad styr valet av byrå

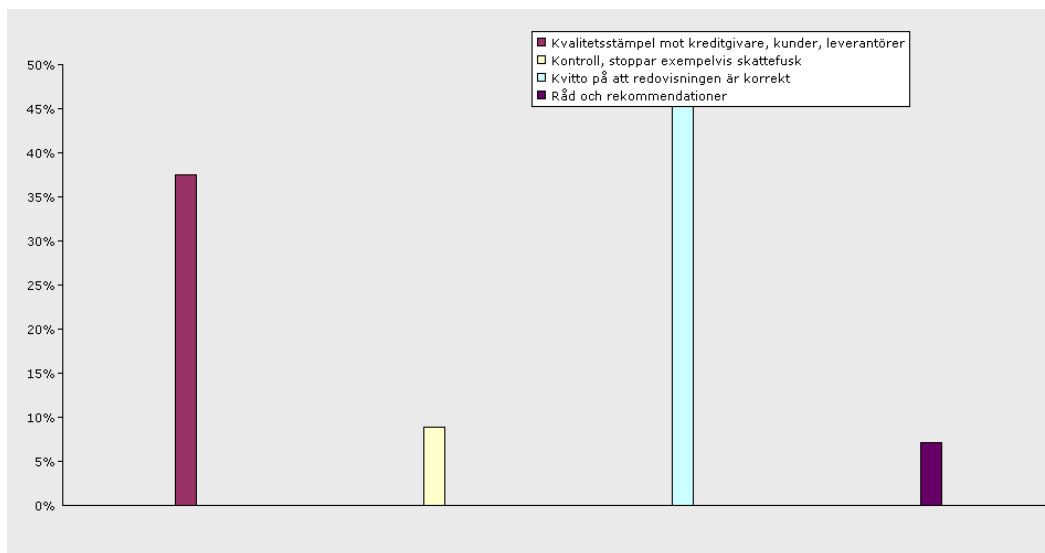
Eftersom reglerna idag upplevs vara alltför komplexa för ägarna till mikrobolag är rådgivarens roll viktig, vilket bekräftas av Sjöström (1994). De tillfrågade ägarna anser att revisorns roll är både granskande och rådgivande, dock upplevs den granskande rollen som övervägande (se fråga 4). Revisionsbyråerna förväntas emellertid i framtiden lägga större vikt vid den rådgivande rollen om konkurrensen från redovisningsbyråerna skulle öka på grund av slopad revisionsplikt. Artsberg (2003) menar att revisorernas rådgivningstjänster redan idag genererar mer intäkter än revisionstjänsterna. Detta innebär att det finns en lönsam marknad för revisionsbyråer förutom rena granskningsuppdrag. Författarna till uppsatsen argumenterar att revisionsbolagen i högre grad skulle kunna hjälpa mikrobolagen att uppnå en effektivare verksamhetsutveckling genom att kartlägga risker och dess konsekvenser, dock får inte utvecklingen av revisorns rådgivande och granskande roll äventyra objektiviteten eller förorsaka en jävsituation. Det är bland annat byråjävet som föranlett nytt fokus på aktiebolagens regler då aktiebolagen skulle tvingas anlita två separata byråer för redovisning respektive revision (Wennberg, 2004), men då mikrobolagen enligt enkätundersökningen till två tredjedelar själva sköter redovisningen i sina bolag, förmodas detta inte ge upphov till något övervägande problem för dem (se fråga 5). Av de mikrobolag som anlitar extern hjälp för redovisningen uppger 20 procent att de anlitar en redovisningsbyrå, medan 9 procent anger att de anlitar en revisionsbyrå. Av dessa 9 procent är det i drygt tre fjärdedelar av fallen samma revisionsbyrå som utför både redovisningen och revisionen. Om förslaget om kombiuppdrag genomförs, kommer dessa mikrobolag tvingas anlita två byråer för tjänsterna istället för enbart den byrå de anlitar idag, vilket skulle medföra en betydande kostnadsökning.

Ström redovisningskonsult vid LRF i Tranås anser att det finns ökade möjligheter för redovisningsbyråer att konkurrera med revisionsbyråer om revisionsplikten avskaffas. Deras yrkesroll har belysts genom möjligheten till auktorisation där kompetensen tydliggjorts, vilket på sikt förmodligen kommer att åstadkomma en särskiljning mellan redovisningsbyråer som har, respektive inte har, auktoriserade redovisningskonsulter. Den täta kontakt med kunderna som redovisningsbyråerna har under året ser Ström som en stor fördel (personlig intervju 2006-04-03). Denna fördel skulle kunna argumenteras vara en möjlighet till ett utvidgat affärsområde då redovisningsbyråerna har stor kunskap om redovisning och god insyn i mikrobolagens löpande förvaltning. Detta skulle även innebära mer tid för mikrobolagen att ägna sin tid åt bolagets kärnverksamhet.

Figur 4.3 Sannolikheten att mikrobolagens vänder sig till redovisningsbyrå istället för revisionsbyrå om plikten avskaffas

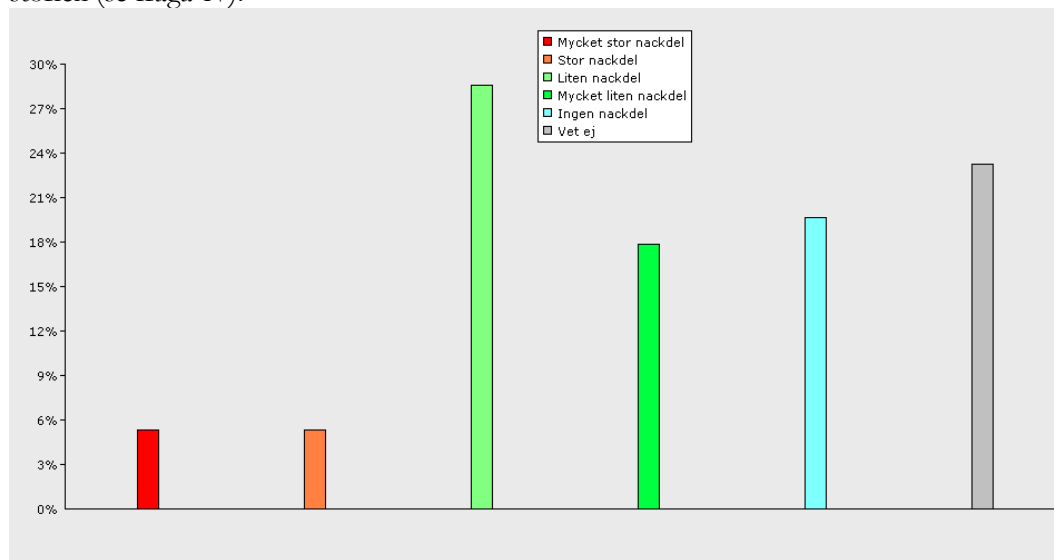
Vid frågan om hur stor sannolikheten är att mikrobolagen vänder sig till en redovisningsbyrå istället för revisionsbyrå om plikten avskaffas, svarar 44 procent att sannolikheten är *stor* eller *mycket stor*, medan 22 procent svarar att de *inte kan tänka sig* att byta till redovisningsbyrå eller att sannolikheten är *mycket liten* (se fråga 11). Andelen som anser att sannolikheten är *liten* ses som svårtolkad då argument till deras inställning inte framgår. Sammanfattningsvis kan svaren uppdelas i sannolikheten för respektive emot att vända sig till redovisningsbyrå istället för revisionsbyrå, där andelen emot är marginellt större, dock måste reservation göras för andelen som anser att sannolikheten är *liten*, då denna grupp antyds ha argument emot, men att sannolikheten ändå finns att de skulle byta. Här vill revisionsbyråerna naturligtvis framhålla sin nytta, varför Brännström från FAR anser att revisorer ger mervärde genom att de regelbundet kontakter sina klienter under året, medan Carlson som representerar SRF anser att det är redovisningshjälp som mikrobolagen behöver, medan revisorn endast behöver tillkallas vid granskningen (Carlson, 2005).

Figur 4.4 Mikrobolagens argument för revision

Vanliga argument för revision är enligt Carlson (2005) att den skapar förtroende, är en kvalitetsstämpel, samt stoppar skattefusk. När mikrobolagen i undersökningen ska nämna huvudargumentet för revision visar resultatet att 38 procent tycker att det är en kvalitetsstämpel mot kreditgivare, kunder och leverantörer, medan 46 procent upplever revisorns granskning som ett kvitto (se fråga 13). Dessa alternativ är snarlika eftersom båda är en typ av bekräftelse som säkerställer den ekonomiska tillförlitligheten till bolaget. Dock kan alternativet att se revision som en kvalitetsstämpel argumenteras vara ett uttryck mot omvärlden, medan att se revision som kvitto är en intern bekräftelse på att redovisningen är korrekt och följer gällande regler. Att de flesta ägarna ser revisionen som ett kvitto på att redovisningen är korrekt tros ha ett samband med att två tredjedelar av de tillfrågade mikrobolagen sköter redovisningen själva på företaget. Troligtvis anser de då att hanteringen av redovisningen fungerar väl, eftersom detta inte är det huvudsakliga ärendet då de kontaktar revisorn. Tabone och Baldacchino (2003) visar i sin studie gällande revisionsplikten på Malta att den positiva effekten av revision för ägarna består i bättre ordning, att eventuella fel upptäcks genom kontrollen, samt att finansiella råd lättare finns att tillgå, vilket stämmer med svenska mikrobolagsägares argument för revision. Tabone och Baldacchino har även kommit fram till att ägarna förväntar sig ett mervärde i revisorns service. Malta har precis som Sverige fortfarande revisionsplikt för samtliga aktiebolag, men förväntningar finns att privata företag av viss storlek i framtiden kommer att undantas, vilket härleds ur EU-direktiv.

En anledning som enligt Carlson (2005) talar för ett avskaffande, är att de små aktiebolagen i Sverige upplever en konkurrensnackdel i revisionskostnaden, en kostnad som de flesta europeiska bolag av samma storlek slipper. Detta framhäver även Burén och Nyquist (2005) i utredningen *Begäran om översyn av revisionsplikten*. Undersökningen genomförd på ägare till mikrobolag i Jönköpings län visar dock att endast 10 procent av respondenterna upplever nämnda konkurrenssituation som en *stor* eller *mycket stor* nackdel, vilket kan bero på att de bolag som ingår i undersökningen är mycket små (färre än 10 anställda) och därför inte rivaliserar med internationella bolag, då mikrobolagens export inte antas vara av omfattande storlek (se fråga 17).

Figur 4.5 Mikrobolagens uppfattning gällande revisionsplikten som konkurrensnackdel i förhållande till andra europeiska länder

Här skulle också kunna argumenteras att ägarna till mikrobolag i Sverige helt enkelt inte är medvetna om att regelverk gällande revision skiljer sig mellan medlemsländer och att svenska mikrobolag påläggs en kostnad som dess konkurrenter inte har. Detta skulle kunna hävdas vara av vikt, då konkurrensen på den svenska marknaden ständigt ökar beroende på ökad konkurrens från omvärlden. Om svenska mikrobolag slipper denna kostnad skulle de själva kunna välja hur de istället vill använda sina resurser; för att granskas, vilket enligt denna studies enkätundersökning uppges bidra till kontroll att redovisningen har gjort enligt gällande regler, samt att det anses vara en kvalitetsstämpel som bidrar till en hög trovärdighet gentemot tredje part eller kanske istället välja att lägga mer vikt vid framåtriktande verksamhetsutveckling. Att revisionsprofessionen bör utveckla en mer anpassad revisionservice till de mindre aktiebolagen styrks av Jones (1985). Även Wills (1999) argumenterar för behovsanpassning och menar att ägarledda företag själva bör kunna välja tjänster som den specifika branschen har behov av.

5 Slutsats

Uppsatsen syfte var att beskriva hur ägarna till mikrobolag upplever revisionsplikten och hur de väljer att agera vid ett avskaffande, samt analysera bakomliggande orsaker. Trots att revisionspliktens existens studerats vid ett flertal tillfällen, har ägarnas uppfattning inte klart framgått, varför denna studie gjorts ur ett ägarperspektiv. Undersökningen genomfördes i form av en enkät där frågor gällande revisionsplikten ställdes till 200 mikrobolag i Jönköpings län. Huvudfrågorna som gjordes gällande var; om revisionsplikten bör vara efterfrågebaserad istället för tvingande, vilka tjänster som mikrobolagen upplever behov av från revisorn, samt sannolikheten att mikrobolagen istället skulle vända sig till en redovisningsbyrå om plikten avskaffas.

Resultaten visar att hälften av ägarna i enkäten upplever att de själva har störst nytta av revision när jämförelse görs med andra intressenter. Dock uppfattas även att stat och kommun har stor nytta. I undersökningen framkom att de vanligaste argumenten för revision bland ägarna är att revision ses som ett kvitto eller en kvalitetsstämpel. Närmare hälften upplever revision som ett kvitto som säkerställer den ekonomiska tillförlitligheten till bolaget. Då hela två tredjedelar av de tillfrågade mikrobolagen sköter redovisningen själva, kan troligtvis ett samband finnas då ägarnas bokföring bekräftas genom revisionen.

Att ägarna vill att möjligheten till revision ska kvarstå framgår av svaren på frågan om de skulle fortsätta revideras även om revisionsplikten försvann, där hela 74 procent uppger att de förmodligen skulle revideras även i framtiden. Dock anser de flesta att revisionsplikten ska vara efterfrågebaserad istället för tvingande då 68 procent vill att revisionen ska vara frivillig. Detta är ett klart avvikande resultat jämfört med tidigare studier. Slutsatsen blir att en majoritet av mikrobolagen anser att nyttan med revision är större än kostnaden och därför vill fortsätta revideras, dock med förbehåll att revision ska vara frillig. Resultaten avviker från Collis studie i Storbritannien 2003 där kostnaden upplevdes vara större än nyttan. Även den svenska studien gjord av Thorell och Norberg och som mycket av dagens debatt gällande revisionsplikt grundar sig på, har kommit fram till likartat resultat som Collis. Resultaten från denna uppsats undersökning och dess bakomliggande orsak till hur ägarna till mikrobolag skulle välja att agera, kan förklaras genom principal-agentteorin, som trots att den visar på revisorns överflödiga roll i mikrobolag, åskådliggör ett ömsesidigt intresse för ett kontraktsförhållande och där revisorns kompetens efterfrågas i första hand.

De tjänster som mikrobolagen efterfrågar från revisorn är i lika stor utsträckning redovisning, revision och rådgivning, medan verksamhetsutveckling och riskbedömning idag inte prioriteras i lika hög grad. Undersökningen visar att mikrobolagen skulle efterfråga likartade tjänster även om plikten var efterfrågebaserad. Mikrobolagsägarna ser revisorns roll som både rådgivande och granskande, dock överväger den granskande rollen. Detta är emellertid något motsägelsefullt då rådgivning är en större intäktskälla än revision för revisionsbyråerna, samt då tilltron till revisorns råd är stor eftersom det är revisorns kompetens som i stor utsträckning efterfrågas.

I enkäten ställs frågan hur stor sannolikheten är att mikrobolagen istället skulle vända sig till en redovisningsbyrå om plikten avskaffas. Här visar resultaten att en övervägande del anser att sannolikheten är liten, mycket liten eller inte finns alls, vilket kan ha sin förklaring i att revisorns kompetens efterfrågas i första hand. Trots detta tolkar författarna till uppsatsen att andelen som kan tänka sig att byta till redovisningsbyrå är större, beroende på att de 34 procent som anser att sannolikheten är liten, kan tydas vara en kategori där det framtida valet är svårt att förutsäga.

Att revisionsbyråerna idag har ensamrätt till revisionstjänster med tillhörande rådgivning kan ses som en monopolistisk konkurrensituation. Om revisionsbyråernas ”monopol” försvann skulle detta leda till att redovisningsbyråerna får tillträde till samma marknad, vilket ger en ökad konkurrens om mikrobolagen. Redovisningsbyråerna anser sig här inneha en fördel då de har en tätare kontakt med sina kunder än vad revisionsbyråerna har. Denna fördel argumenteras vara en möjlighet till ett utvidgat affärsområde då de är väl insatta i kundens verksamhet. Dock bör förbehåll göras för att revisorns ansedda kompetens väger tungt.

En anledning som förespråkarna för revisionspliktens avskaffande anser som betydande, är att svenska mikrobolag upplevs ha en konkurrensnackdel i jämförelse med europeiska länder beroende på högre kostnader, vilket dock inte bekräftas i undersökningen då det framkom att endast 10 procent av mikrobolagen upplevde en stor eller mycket stor nackdel med konkurrensen från europeiska bolag. Två tredjedelar upplever däremot ingen eller liten konkurrensnackdel av den tvingande revisionen, vilket kan ha sin förklaring i att mikrobolagen inte har någon omfattande internationell verksamhet.

En slutsats av undersökningen är att den regelförenkling som diskuteras i Sverige av bland andra Riksrevisionen och Svenskt Näringsliv behövs, vilket bekräftas av mikrobolagen i undersökningen då hela 89 procent anser att reglerna är alltför komplexa och bör förenklas. Detta går i linje med EU:s harmoniseringsarbete som syftar till att öka jämförbarheten mellan medlemsländer och där införandet av det åttonde bolagsdirektivet ger medlemsländerna möjlighet att undanta revisionsplikten för små aktiebolag av viss storlek.

Referenslista

- Anthony, R.N. & Govinarajan, V. (1998). *Management control systems*. Boston: Irwin/McGraw – Hill.
- Artsberg, K. (2003). *Redovisningsteori: -policy och – praxis*. Malmö: Liber Ekonomi.
- Balans (2005). FAR starkt kritisk till titeln ”auktoriserad redovisningskonsult”. *Balans nr 6-7, 2005*.
- Bell, J. (2000). *Introduktion till Forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Bourque, L. B. & Fielder, E. P. (1995). *How to Conduct Self-Administered and Mail Surveys*. Thousands Oaks, Calif.: SAGE.
- Burén, C-G. & Nyquist, K. (2005). Begäran om översyn av revisionsplikten. Hämtad 2006-04-10 från <http://www.svensktnaringsliv.se>
- Carlson, M. (2005). Argumenten för revisionsplikt väger alltför lätt. Hämtad 2006-02-14 från <http://di.se>
- Chung, S. & Narasimhan, R. (2001). Perceived value of mandatory audits of small companies. *Managerial Auditing Journal* 16/3 2001 p. 120-123. MBC University Press.
- Collis, J. (2003). *Director's Views on Exemption From Statutory Audit*, DTI in Association with Kingston University, October 2003. Hämtad 2006-02-14 från <http://www.dti.gov.uk>
- Danielsson, A-L., Karlsson, C. & Svedjelund, A-K., (2005). *Revisionspliktens vara eller icke vara i små aktiebolag*. Magisteruppsats, Linköpings Universitet.
- Diamant, A.. (2004). *Revisors oberoende: om den svenska oberoenderegleringens utveckling, dess funktion och konstruktion*. Uppsala: Iustus.
- Dillman, D. A. (2000). *Mail and Internet Surveys – The Tailored Design Method*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Ejvegård, R. (2003). *Vetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Ekenmo, J. & Lidén, P. (2005). *Revisionsplikt i små aktiebolag – nyttan och omkostnader med revision*. Magisteruppsats, Internationella Handelshögskolan i Jönköping.
- Eriksson, L. T. & Wiedersheim-Paul, F. (2001). *Att utreda, forska och rapportera*. Malmö: Liber Ekonomi.
- Europeiska Kommissionen (1996). Grönbok: *Roll, ställning och ansvar – för revisorer som utför lagstadgad revision inom Europeiska Unionen*.
- EU:s rekommendation *Revisors oberoende i EU* (2002/590/EG).
- Fant, J-E. (1994). *Revisorns roll – en komparativ studie av revisorer, företagsledares och aktieägares attityder till extern revision i Finland och Sverige*. Helsingfors: Svenska Handelshögskolan.
- FAR Förlag AB (2005). *Revision. En praktisk beskrivning*. Stockholm: FAR Förlag AB
- Flyborg, E., Torstensson, Å. & Larsson, M. (2005). *Motion till riksdagen 2004/05: fj 1167 PJ med anledning av Regeringens handlingsprogram för minskad administration för företagen*. Stockholm. Hämtad 2006-04-12 från <http://www.nnr.se>

- Holme, I.M. & Solvang, B.K. (1997). *Forskningsmetodik – om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Gustavsson, B. (2005). I Värmland har vi löst knuten med revisionsplikt. *Dagens Industri*. Hämtat 2006-02-14 från <http://www.di.se>
- Haller, A. & Kepler, J. (2002). Financial accounting developments in the European Union – past events and future prospects I. *The European Accounting Review*. Vol. 11, Iss. 1: p. 152-190
- Hatch, M. J. (2002). *Organisationsteori – Moderna, symboliska och postmoderna perspektiv*. Studentlitteratur: Lund.
- Holme, I.M. & Solvang, B.K. (1997). *Forskningsmetodik – om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Hulle van, K. (2002). International convergence of accounting standards; a comment on Jeffrey. Hämtad 2006-02-25 från <http://www.law.duke.edu/journals/djcl/articles/djcl12p357>.
- Johannessen, A & Tufte, P.A. (2003). *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber.
- Jones, M-E. (1985). Small companies: the need to re-assess the statutory audit requirement. *The Accountant's Magazine*. Jan. s 31-3.
- Justitiedepartementet (2005). *Begäran om översyn av revisionsplikten*. Stockholm.
- Kylén, J-A. (1994). *Fråga rätt – vid enkäter, intervjuer, observationer och läsning*. Stockholm: Förlag AB.
- Levander, M. (2005). Ett bra regelverk räcker. *Dagens Industri*. Hämtat 2006-02-14 från <http://www.di.se>
- Litwin, M. S. (1995). *How to Measure Survey Reliability and Validity*. Thousand Oaks, Calif.: SAGE.
- Lundfors, L. (1994). Det finns starka skäl att behålla revisionsplikten i alla aktiebolag. *Balans nr. 5*, s. 40-42.
- Manek, J. (2000). Now 90% of UK companies do not need auditors; can ACCA remain an audit regulator? Hämtad 2006-02-20 från <http://visar.csustan.edu/aaba/acca4Oct2000.html>
- Macintosh, N. B. (1994). *Management accounting and control system: an organizational and behavioural approach*. Chichester: Wiley.
- Moberg, K. (2006). *Bolagsrevisorn: oberoende, ansvar, sekretess*. Stockholm: Norstedts juridik.
- Precht, E. (2005). Alla ense om revisionens fördelar – men måste den vara ett tvång? *Balans nr 3 2005*.
- Prom Ju2003/3072/L1. Justitiedepartementet Promemorian *Några frågor om revision*. Hämtad 2006-02-14 från <http://www.regeringen.se/content/1/c6/01/26/38/276a4c5f.pdf>
- Prop. 2004/05:85. Proposition ny aktiebolagslag. Hämtad 2006-03-20 från <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/40814>

- Punch, K. F. (2003). *Survey Research – the basics*. London: SAGE.
- Rapp, B. & Thorstenson, A. (1994). *Vem skall ta risken*. Lund: Studentlitteratur.
- Riksrevisionen. (2004). *Regelförenklningar för företag*. Stockholm.
- Sekaran, U. (2000). *Research Methods for Business – A Skill-building approach*. New York: John Wiley & Sons Inc.
- Seow, J-L. (2000). The demand for the UK small company audit – an agency perspective. *International Small Business Journal* 19,2.
- Sjöström, C. (1994). *Revision och lagreglering – ett historiskt perspektiv*. Lic.avh., Linköping nr 417
- SOU 1999:43. *Oberoende, ägande och tillsyn i revisionsverksamhet*. Hämtad 06-02-14 från <http://www.revisorsnamnden.se>
- SRF (2006). Sveriges Redovisningskonsulters Förbund. Hämtat 2006-03-20 från www.srf.se
- Svensson, P.G. & Starrin, B. (1996). *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Svernlöv, C. (2005). *En internationell utblick – EU, aktiebolagslagen och omvärlden*. Hämtad 2005-02-25 från http://www.juridicum.su.se/jurweb/utbildning/specialkurs/br/ovrigt_pdf/CS_international_utblick_rev.pdf
- Tabone, N. & Baldacchino, P. (2003). The statutory audit of owner-managed companies in Malta. *Managerial Auditing Journal* 18/5 2003.
- Thorell, P. & Norberg, C. (2005). *Revisionsplikten i små aktiebolag*. Stockholm: Svenskt Näringsliv.
- Trost, I. (2001). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.
- Wennberg, I. (1992). Revisorn & småföretagen. *Balans nr 12 1992*.
- Wennberg, I. (2004). Revisionsplikten, redovisningsjävet och småföretagen. *Balans nr 2 2004*.
- Wills, M.(1999). Adding it up just right. *Accountancy*. August. p. 48.
- Örvell, M. (2005). Revisorer dyra för småbolag. Hämtad 2006-04-25 från <http://www.di.se>

Muntliga källor

- Ekenmo, Kenth. Revisor vid Ekonomihuset I Nässjö. 2006-03-09
- Ström, Stefan. Redovisningskonsult vid LRF i Tranås. 2006-04-03.

Bilaga 1 Introduktionsbrev

Hej, vi är två studenter på Internationella Handelshögskolan i Jönköping som skriver en magisteruppsats inom området revision.

I dagsläget pågår en debatt rörande avskaffandet av revisionsplikten för små aktiebolag i Sverige. Vi vill undersöka vad **ägarna** till de berörda bolagen har för uppfattning och behov av revision och redovisning.

Vi skulle vara tacksamma om du som **ägare** kunde undvara 3-5 minuter för att svara på några få frågor angående revisionsplikten för små aktiebolag.

Tack på förhand för din medverkan och hjälp.

Vänliga hälsningar

Catarina Lax och Anneli Eklund

[Klicka här för att komma till undersökningen](#)

För frågor rörande undersökningen vänligen kontakta:

Catarina Lax IE02laca@ihh.hj.se eller

Anneli Eklund IE02Ek1A@ihh.hj.se

Bilaga 2 Enkät svar från ägarna till mikrobolag

1. Vilken är din huvudsakliga roll i företaget?	
Ägare	56
Ekonomiansvarig	0
Annat	0
2. I vilket/vilka ärenden kontaktar du er nuvarande revisionsbyrå?	
Revision:	
Mycket ofta	4
Ofta	7
Sällan	24
Mycket Sällan	18
Aldrig	3
Redovisning:	
Mycket ofta	1
Ofta	10
Sällan	21
Mycket Sällan	17
Aldrig	7
Rådgivning:	
Mycket ofta	1
Ofta	10
Sällan	24
Mycket Sällan	17
Aldrig	4
Verksamhetsutveckling/riskbedömning:	
Mycket ofta	0
Ofta	6
Sällan	14
Mycket Sällan	9
Aldrig	27
Om annat, vänligen ange detta:	
Fråga 1, revision vid varje årsavslut.	
Skattelagstiftning och sammanhängande frågor	
Oftast vid bokslut.	
Vänligen rangordna nedanstående ärenden från 4-1 i den ordning som Du kontaktar er nuvarande revisionsbyrå.	
Revision	136
Redovisning	130
Rådgivning	143
Verksamhetsutveckling/riskbedömning	73
3. I vilka ärenden blir ditt företag kontaktat av er nuvarande revisor	
Revision:	
Mycket ofta	1
Ofta	5
Sällan	21
Mycket Sällan	25
Aldrig	4
Redovisning:	
Mycket ofta	0

Ofta	7
Sällan	18
Mycket Sällan	17
Aldrig	14
Rådgivning:	
Mycket ofta	0
Ofta	4
Sällan	17
Mycket Sällan	17
Aldrig	18
Verksamhetsutveckling/riskbedömning:	
Mycket ofta	0
Ofta	3
Sällan	12
Mycket Sällan	12
Aldrig	29
Om annat, vänligen ange detta:	
Deklaration	
sker endast vid bokslut!	
Fråga 2, kontaktad av redovisningsassistent.	
Vänligen rangordna nedanstående ärenden från 4-1 i den ordning som ditt företag blir kontaktat av er nuvarande revisor.	
Revision	137
Redovisning	125
Rådgivning	105
Verksamhetsutveckling/riskbedömning	65
4. Vilken roll upplever du att revisorn har i förhållande till ert företag?	
Rådgivare:	
Stämmer	40
Stämmer inte alls	16
Granskare:	
Stämmer	50
Stämmer inte alls	6
5. Vem sköter den löpande bokföringen på företaget?	
Anställd på företaget (exempelvis ekonomiansvarig)	35
Redovisningsbyrå	11
Revisionsbyrå	5
Annan	5
Annan, nämligen:	
redovisningskonsult	
vd	
timanställd	
Ägare/VD	
min far	
6. Är detta samma revisionsbyrå som utför revisionen?	
Ja	4
Nej	1
7. Vilket behov anser du att företaget har av revisorns tjänster?	
Rådgivning:	

Stort behov	10
Litet behov	41
Inget behov	5
Revision:	
Stort behov	33
Litet behov	19
Inget behov	4
Bokföring:	
Stort behov	8
Litet behov	19
Inget behov	29
8. Anser du att revisionen ska vara efterfrågebaserad istället för tvingande som idag?	
Ja	37
Nej	19
9. Om revisionsplikten avskaffas, vill ni fortsätta med revision av företaget?	
Ja	43
Nej	13
10. Vilka tjänster kommer ni att efterfråga om revisionsplikten avskaffas?	
Revision:	
Mycket ofta	2
Ofta	16
Sällan	16
Mycket Sällan	18
Aldrig	4
Redovisning:	
Mycket ofta	3
Ofta	9
Sällan	13
Mycket Sällan	20
Aldrig	11
Rådgivning:	
Mycket ofta	0
Ofta	12
Sällan	23
Mycket Sällan	16
Aldrig	5
Verksamhetsutveckling/riskbedömning:	
Mycket ofta	0
Ofta	4
Sällan	18
Mycket Sällan	16
Aldrig	18
Om annat, vänligen ange detta:	
Deklaration	
Vänligen rangordna nedanstående ärenden från 4-1 i den ordning som ditt företag kommer att efterfråga dem om revisionsplikten avskaffas.	
Revision	148
Redovisning	123

Rådgivning	141
Verksamhetsutveckling/riskbedömning	72
11. Hur stor är sannolikheten att du vänder dig till en redovisningsbyrå istället?	
Mycket stor	13
Stor	12
Liten	19
Mycket liten	5
Inte alls	7
12. Vad styr ditt val?	
Arvodeskostnad	14
Kompetens	28
Relation till revisor	12
Annat	2
Annat, nämligen:	
Vi gör jobbet själva	
Företaget bör granskas av en revisor minst 1ggr/år	
13. Vilket anser du är det viktigaste argumentet för revision?	
Kvalitetsstämpel mot kreditgivare, kunder, leverantörer	21
Kontroll, stoppar exempelvis skattefusk	5
Kvitto på att redovisningen är korrekt	26
Råd och rekommendationer	4
14. Vem tror du har störst nytta av revision?	
Anställda	0
Kunder	1
Leverantörer	4
Stat och kommun	20
Ägare	25
Företagsledning	5
Annan	1
Annan, nämligen:	
Revisorn	
15. Anser du att nyttan med revision överstiger kostnaden?	
Ja	30
Nej	26
16. Hur upplever du reglerna för små aktiebolag idag?	
Enkla	7
Komplexa	49
17. Upplever du att ditt företag har en konkurrensnackdel då revisionsplikten är avskaffad i många andra europeiska länder?	
Mycket stor nackdel	3
Stor nackdel	3
Liten nackdel	16
Mycket liten nackdel	10
Ingen nackdel	11
Vet ej	13

Din roll i företaget

Vilken är din huvudsakliga roll i företaget?

- Ägare
- Ekonomiansvarig
- Annat

Er kontakt med revisionsbyrån

I vilket/vilka ärenden kontaktar Du er nuvarande revisionsbyrå?

	Mycket ofta	Ofta	Sällan	Mycket Sällan	Aldrig
Revision:	☐	☐	☐	☐	☐
Redovisning:	☐	☐	☐	☐	☐
Rådgivning:	☐	☐	☐	☐	☐
Verksamhetsutveckling/riskbedömning:	☐	☐	☐	☐	☐

Om annat, vänligen ange detta:

Vänligen rangordna nedanstående ärenden från 4-1 i den ordning som Du kontaktar er nuvarande revisionsbyrå. (Ange 4 för mycket ofta 3 för ofta osv. Varje värde får endast användas en gång. Om Du aldrig anlitar revisionsbyrån ange värdet 0)

- Revision
- Redovisning
- Rådgivning
- Verksamhetsutveckling/riskbedömning

Revisionsbyråns kontakt med er

I vilket/vilka ärenden blir ditt företag kontaktat av er nuvarande revisor?

	Mycket ofta	Ofta	Sällan	Mycket Sällan	Aldrig
Revision:	☐	☐	☐	☐	☐
Redovisning:	☐	☐	☐	☐	☐
Rådgivning:	☐	☐	☐	☐	☐
Verksamhetsutveckling/riskbedömning:	☐	☐	☐	☐	☐

Om annat, vänligen ange detta:

Vänligen rangordna nedanstående ärenden från 4-1 i den ordning som ditt företag blir kontaktat av er nuvarande revisor. (Ange 4 för mycket ofta 3 för ofta osv. Varje värde får endast användas en gång. Om Du aldrig blir kontaktad i något av ärendena ange värdet 0)

- Revision
- Redovisning
- Rådgivning
- Verksamhetsutveckling/riskbedömning

Revisorns roll i företaget

Vilken roll upplever du att revisorn har i förhållande till ert företag?

	Stämmer	Stämmer inte alls
Rådgivare:	☐	☐
Granskare:	☐	☐

Löpande bokföring

Vem sköter den löpande bokföringen på företaget?

- Anställd på företaget (exempelvis ekonomiansvarig)
- Redovisningsbyrå
- Revisionsbyrå
- Annan

Är detta samma revisionsbyrå som utför revisionen?

- Ja
- Nej

OBS – Endast vid i-klickande av alternativet "Revisionsbyrå" visas "Är detta samma revisionsbyrå som utför revisionen?"

Revisorns tjänster

Vilket behov anser du att företaget har av revisorns tjänster?

	Stort behov	Litet behov	Inget behov
Rådgivning:	☐	☐	☐
Revision:	☐	☐	☐
Bokföring:	☐	☐	☐

Revisionsplikten

Anser du att revisionen ska vara efterfrågebaserad istället för tvingande som idag?

- Ja
- Nej

Om revisionsplikten avskaffas, vill ni fortsätta med revision av företaget?

- Ja
- Nej

Om revisionsplikten avskaffas

Vilken/vilka tjänster kommer ni att efterfråga om revisionsplikten avskaffas?

	Mycket ofta	Ofta	Sällan	Mycket Sällan	Aldrig
Revision:	☐	☐	☐	☐	☐
Redovisning:	☐	☐	☐	☐	☐
Rådgivning:	☐	☐	☐	☐	☐
Verksamhetsutveckling/riskbedömning:	☐	☐	☐	☐	☐

Om annat, vänligen ange detta:

Vänligen rangordna nedanstående ärenden från 4-1 i den ordning som ditt företag kommer att efterfråga dem om revisionsplikten avskaffas. (Ange 4 för mycket ofta 3 för ofta osv. Varje värde får endast användas en gång. Om Du aldrig kommer att efterfråga ett ärende ange värdet 0)

☐	Revision
☐	Redovisning
☐	Rådgivning
☐	Verksamhetsutveckling/riskbedömning

Om revisionsplikten avskaffas

Hur stor är sannolikheten att du vänder dig till en redovisningsbyrå istället?

- Mycket stor
- Stor
- Liten
- Mycket liten
- Inte alls

Vad styr ditt val?

- Arvodeskostnad
- Kompetens
- Relation till revisor
- Annat

Annat, nämligen:

Argument för revision

Vilket anser du är det viktigaste argumentet för revision?

- Kvalitetsstämpel mot kreditgivare, kunder, leverantörer
- Kontroll, stoppar exempelvis skattefusk
- Kvitto på att redovisningen är korrekt
- Råd och rekommendationer

Nyttan av revision

Vem tror du har störst nytta av revision?

- Anställda
- Kunder
- Leverantörer
- Stat och kommun
- Ägare
- Företagsledning
- Annan

Annan, nämligen:

Nyttan av revision

Anser du att nyttan med revision överstiger kostnaden?

- Ja
- Nej

Hur upplever du reglerna för små aktiebolag idag?

- Enkla
- Komplexa

Upplever du att ditt företag har en konkurrensnackdel då revisionsplikten är avskaffad i många andra europeiska länder?

- Mycket stor nackdel
- Stor nackdel
- Liten nackdel
- Mycket liten nackdel
- Ingen nackdel
- Vet ej